

ROBERT SCHUMANN MŰVEI
Farkas Gábor – zongora

Robert Schumann – aki pályája kezdetén maga is zongoraművésznek készült – harmincéves koráig csaknem kizárólag kedves hangszerére komponált. Darabjainak többsége karakterdarab, melyekben gyakran megjelentek a széleskörű irodalmi műveltséggel rendelkező zeneszerző olvasmányélményei. A karakterdarabokból összeálló ciklusok arra is alkalmat adtak alkotójuknak, hogy az érzelmek, indulatok, ezernyi hangszín kavalkádját komponálhassa meg egyetlen darabban. Ezért is nehéz Schumannt játszani, ahol pillanatról pillanatra változik minden, ráadásul a technikai kivitelezés mellett az is hatalmas kihívást jelent az előadó számára, hogy érzelmileg is összefogja a kis darabok folyamát. Farkas Gábor lemezén a német zeneszerző C-dúr arabeszkjét (op. 18) öleli át két monumentális sorozat, a Carnival (op. 9) és a Szimfonikus etűdök (op. 13). A Carnival nemcsak a zeneszerző, hanem a zongorairodalom egyik legnépszerűbb darabja is, ahol a farsangi mulatság álarcai mögé rejtőznek a kitalált és valós személyek. Farkas főlényes technikájának és érzékeny hangképzésének köszönhetően szinte a szemünk előtt vonulnak fel többek között a commedia dell'arte hagyományos figurái, Chopin és Paganini, sőt az Eusebius és Florestan tételekkel zenei önarcképét is „megfestette” a zeneszerző. A zongoraművész az első perctől kezdve az utolsóig magabiztosan uralja a zenei folyamatokat, az ujjai alatt életre kelt karakterek hatásosak és színesek. A másik nagy monstrum, a Szimfonikus etűdök tizenkét variációja – zenei hangzást imitálva – különböző zongoratechnikai feladatok elé állítja Farkas Gábort, aki könnyedén veszi a nehezebbnél-nehezebb technikai akadályokat. A C-dúr arabeszk előadásában pedig Schumann poétikus-lírai oldalára is rávilágít. *Kovács Ilona*

Hungaroton
HCD 32798

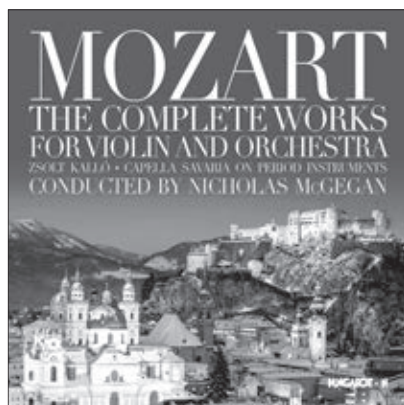

A NAGY FÚGA
Simon Izabella, Várjon Dénes – zongora

A megörökített intimitás – így jellemezhetjük ezt a különleges kamarazenei felvételt, amely egyszersmind a zeneirodalom méltatlanul ritkán játszott értékeire is felhívja a figyelmet. Schumann Hat kánonikus etűdje (Op. 56) Debussy kézzongorás átíratában csendül fel; Schubert a-moll négykezes tételében (Op. posth. 144) rácsodálkozhatunk a kompozíció hangnemtervének izgalmasságára. Kikerül a vonósnyéves-verzióban is népszerű c-moll fúga árnyékából Mozart g-moll fúgája (K. 401) – így érünk el a zenei kirándulás célpontjához, Beethoven Nagy fúgájához (Op. 134). A kamarazene terén is elkötelezett művészpárral elképesztően homogén játéka azt tanúsítja, hogy közös zenei elképzelésük valósul meg ebben az interpretációban. Nyilvánvaló számukra a szerzői „üzenet”, amit magától értetődő közvetlenséggel keltenek hangzó életre. A napjainkban már-már elkoptatott „művészi alázat” gesztusának alapállás. A felvétel szépségében jelentős szerepe van a zenei rendező Tóth Ibolyának és a hangmérnök Bohus Jánosnak. Olyan hangrögzítési körülményeket teremtettek a Zeneakadémia Nagytermében, hogy a hallgató érezheti a koncertélmény egyszerűségét, ugyanakkor felerősödik a személyes megszólítottság. A megismételt meghallgatások során a technikának kizárólag az áldását élvezhetjük – bármiféle hatásnövelő beavatkozás nélkül. A mikrofonok ezúttal csupa hasznos-értékes mozzanatot engedtek rögzíteni. Történt mindez olyan kontrollált érzékenységgel, ami anélkül őrzi meg a két művész zenei kifejezőmódját, hogy a dinamikai skálát szűknek éreznék. Együttesen „mondják el”, jól artikuláltak, a beszéd közvetlenségével mindazt, amit a művekről megosztani szándékoznak a potenciális érdeklődőkkel. *Fittler Katalin*

Hungaroton
HCD 32797

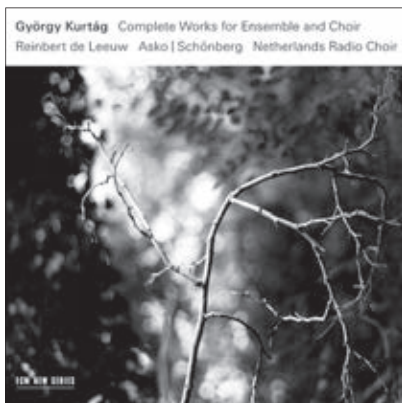
MOZART MŰVEI HEGEDŰRE ÉS ZENEKARRA

Kalló Zsolt – hegedű, Capella Savaria, Nicholas McGegan

Amikor a korhű hangszeres régizene-játszás kultúrája a lemezkiadók körében is szára szökött, nem ok nélkül kerestek alternatív stúdióhelyszíneket a producerek – számos remek akusztikával bíró templomra, régi fogadó- vagy bálteremre bukkanva. Ezek az idők során bejáratott koncert- és felvételi helyszínek lettek. A csillapított lemezstúdiók hangzása túl száraznak és sterilnek bizonyult, a modern hangversenytermek pedig személytelennek és anakronisztikusnak hatott. Az új játszóhelyek nagyobb, sokszor jellegzetes visszhangja azonban sajátos hangulatot kölcsönözött a lemezeknek is. A Capella Savaria újabb kiadványai a szombathelyi Bartók Teremben készülnek, s bár számos CD-jüket volt alkalmam kommentálni, a hangzásuk sosem tűnt ennyire inadekvátnak, mint a Mozart dupla korong esetében. A hegedűversenyek hangzásaránya igen kényes, így ha a magánzólam nem emelkedik ki megfelelően a zenekarból vagy hangszíne reménytelenül fakó, oda az élmény. Márpedig itt ez történik. Kalló Zsolt szólója sápadt és szürke, de ezért csak részben okolható a hangzás. Maga a szólista sem viselkedik igazi szólistaként, nem kéri a figyelmünket, hanem iskolásan, talán valamiféle félreértett kottahűség jegyében, hangról hangra lépeget a kottában, mintha csak egy bema-golt leckét mondana föl. Bach, Vivaldi, Haydn és Mendelssohn hegedűversenyei után itt érezni leginkább a hangszer, a művész és a zenei kommunikáció ellentmondásos viszonyát. A Nicholas McGegan vezette zenekari kíséret kénytelen ugyanazt a hátrányt szenvedni: bár összjátékuk alapvetően szép és egységes, mégis kopottnak és aggasztóan vértelennek hat, melyért egyaránt kárhozzatható a zenészek bátortalansága és terem fojtott, előnytelen akusztikája. *Balázs Miklós*

Hungaroton
HCD 32761-62 (2 CD)

**KURTÁG GYÖRGY ÖSSZES MŰVE
ENSEMBLE-RA ÉS KÓRUSRA**
Holland Rádiókórus, Asko/Schönberg,
Reinbert de Leeuw ●●●●●

Kurtág György kisegyüttesre írt és vokális kompozícióinak összkiadása a kortárs zenét propagáló német ECM kiadónál jelent meg – tizenegy művet hallunk három lemezen. Kurtág egyéni hangú zeneszerző, zenéje mindig friss, legyen szó a talán legismertebb ciklusáról, a Játékokról vagy a versenyművekről, kamarazenei darabokról. Kurtág darabjai sokszor aforisztikusak, a pillanatnyi érzést pillantásnyi zenével fejezi ki. Nincs felesleges ütem vagy hang – hallgassuk meg A boldogult R. V. Truszova üzenetei ciklust vagy a lemezen szereplő többi, többleteles vokális művet. A nagy(obb) formák ugyanígy kompaktak, a hangzásvilág mindig tartogat meglepetéseket, a hangszerelés rendkívül kifejező. Rácsodálkozunk a szerző világára, sokszínűségére: Kurtág - a játékos, Kurtág - a szatirikus-ironikus (az Alkohol című dal) Kurtág - a gyermeki. Csodálatos, nagyon mély mondanivalót rejtnek a hosszabb lélegzetű hangszeres darabok. Elgondolkodtató, filozófiai mélységű a Samuel Beckett utolsó szövegére írt Mi is a szó című mű. A bő kétórányi válogatás tolmácsolása nagyszerű: a szólisták, az együttes, a kórus láttatják a zenét, a hangszínük varázslatosak, a dalok a szó és zene egységében szólalnak meg. A magyar nyelv ugyan kihívásokat tartogatott az énekesek számára, de a magyar, orosz, angol, román nyelvű művek szövegét olvashatjuk a kísérőfüzetben. Autentikusnak tekinthetjük a három évig készült lemezt, Kurtág (ha nem is a stúdióban, de) végigkísérte a felvételeket, így Reinbert de Leeuw karmester Kurtág elképzeléseit is tolmácsolja. Nem lehet egy művet, tételt kiemelni, mert mindegyik más hangulatot hív elő, más dimenzióba viszi a hallgatót. *Lehotka Ildikó*

ECM Records – Hangvető
ECM 2505-07 (3 CD)

SZENTPÁLI ROLAND: OVER THE EDGE
Szentpáli Roland, Gyivicsán György,
Roger Bobo, Szabó Ferenc ●●●●○

A szerzői kiadásban megjelent CD megannyi tanulsággal szolgál. Szép példája annak a muzsikusi kreativitásnak és aktivitásnak, amely arra inspirálja valamely hangszer kiválóságát, hogy interpretációs tevékenységét alkotómunkával egészítse ki. Szentpáli Roland pályája azt is példázza, hogy a nemzetközi versenyen való „kiugrás” kiszámíthatatlan lehetőségek tárháza. Az immár világhírnévnek örvendő muzsikuspédig könnyen talál együttműködő partnereket, legyen szó műveinek előadásáról, kottaként vagy hangfelvételen való megjelentetéséről. Zenekari muzsikusként szerzett stílusis tapasztalatai pótolhatatlan mesteriskolát jelentettek, a kamarazene formációkban pedig a „hangszerszerűség” kritériumaival szembesülhetett. Bár több műfajban kipróbálta magát, rendre visszatér a mély rézfúvós hangszerek tetszetős-hatásos repertoárjának gazdagításához. Harsonaszó-lóihoz remek előadót talált Gyivicsán György személyében, fúvószenekarként pedig a Szabó Ferenc vezette győri, hivatásos muzsikusokból álló együttes népszerűsíti műveit. Új felvételének hallgatója asszociációkat kereshet ismerős fordulatokhoz, ritmikus faktúrákhoz. Angol szövegértését is fejlesztheti – minél többet megtérve a narrátor (Roger Bobo) szövegéből. Mert a művekre vonatkozó ismertetést nem kap – a rendelkezésre álló helyet a kihajtható borítón a szereplők életrajzán túl a közreműködő együttes tagjainak felsorolása tölti ki. Pedig a Trombone Scenes két tételének a címe méltán kelti fel a magyar hallgató kíváncsiságát: Szarka, kalap, laposüveg; Egyszer jön a kutya. A tubásoknak izgalmas kihívást jelenthet a virtuozitást megcsillogtató, ismert zenei anyagot feldolgozó Carmen-fantázia. *Fittler Katalin*

Szerzői kiadás
katalógusszám nélkül

**BEING ERNEST – DOHNÁNYI ERNŐ
KAMARAMŰVEI**
Ensemble Raro ●●●●●

A 2004-ben alapított Ensemble Raro négy lelkes ifjú muzsikusának (Diana Ketler – zongora, Alexander Sitkovetsky – hegedű, Razvan Popovici – brácsa, Bernhard Naoki Hedenborg –gordonka) célkitűzése között szerepelt, hogy a kamarazene bensőséges pillanataiból elsősorban olyan műveket játsszanak, melyek eddig nem kerültek be a hangversenyprogramok fő sodrába. 2011-ben új tagok csatlakoztak az együtteshez (Daniel Rowland – hegedű, Thorsten Johans – klarinét és Olivier Darbellay – kürt), ennek köszönhetően pedig jelentősen kitért a megszólaltatható művek palettájára. Így már semmi akadály nem volt annak, hogy két olyan Dohnányi-művet is rögzítsenek – az esz-moll zongorásötöst (op. 26) és a C-dúr sextettet (op. 37) –, melyek ugyan kiemelkedő helyet foglalnak el a zeneszerző életművében, mégsem váltak alkotójuk gyakran előadott darabjaivá. Az esz-moll kvintett még manapság is szerényen meghúzódik az előkelő op. 1-es sorszámat viselő c-moll zongorásötös árnyékában, pedig maga Dohnányi is úgy nyilatkozott, hogy a népszerű első kvintettel szemben sokkal többre becsüli a másodikat, az esz-mollt. Tény, hogy nehezebben adja meg magát az utóbbi, vallomásos hangvételével, széles érzelmi amplitúdóival, balladaszerű szaggatottságával és különleges tételformáival. Az Ensemble Raro tagjai remekül ráéreztek a mű egységére és mintaszerű tolmácsolásban tárják fel annak rejtett szépségeit. A korongon szereplő másik Dohnányi-műben hat különböző hangszer olvad össze egy egészen sajátos hangzássá úgy, hogy a muzsikusok ugyanakkor pazar szólokkal mutathatják meg virtuozitásukat. Virtuóz a komponista is, aki a zenében nem ismer lehetlent: a jazzt idéző, 2/4-es zárótételbe beleszóvi kedves táncát, a 3/4-ben lüktető keringőt. *Kovács Ilona*

Solo Musica – Mevex
SM 250

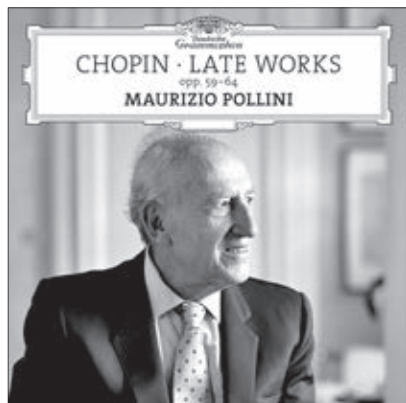

SOÓS ADRIENNE ÉS IVO HAAG – ZONGORA

Brahms és Schumann művei ●●●●●

Szereti Ön Brahmsot? A pozitív válasz Soós Adrienne és Ivo Haag részéről hallhatóan magától értődő. Lemezükkel izgalmas szellemi kalandozást ígérnek azoknak, akik szeretnek népszerű kompozíciót egy eddig ismeretlen oldaláról felfedezni vagy éppen egy jól ismert szerző kevésbé ismert művére rácsodálkozni. Mindkettőre találunk példát a magyar-sváji művészpár CD-jén: előbbire Brahms I. szimfóniájának a szerző által készített négykezes átíratát. A sokat játszott szimfóniát csak az első pár pillanatban szokatlan kissé zongorán hallani. Néhány perc elteltével azonban egyet érthetünk Haaggal, aki a lemezkiadásban közölt interjúban úgy véli, hogy zongoraátírat vagy -adaptáció helyett helyesebb a zongora-verzió elnevezés, hiszen a mű két egyenértékű interpretálásáról van szó, akár zenekaron, akár négy kézzel megszólaltatott zongorán hangzik fel. Az előadók precíz, ugyanakkor ihletett játéka több apró részletet is más megvilágításba helyez, és olyan pillanatokat fedezhet fel magának a hallgató, melyek egy zenekari előadásnál talán nem kerülnek ennyire előtérbe. Brahms Schumann iránti tiszteletét több darabjába is beleszötte. Kevésbé ismert, ám mindkét zeneszerző életrajzában fontos szerepet tölt be az a variációsorozat, melynek témáját már „angyal-hangok” súgták az érzékeny idegrendszerű Schumann-nak. Brahms öt évvel Schumann halála után, barátjára és mentorára emlékezve írta tizenöt variációból álló kompozícióját – négykézre. Végül a két zongoraművész programjának megkomponáltságát kerekíti le, hogy Schumann-művekkel zárják a lemezt: a hat kis darabból álló Kinderball különböző táncai a hányattott sorsú zeneszerző boldog, gondtalan, olykor bájosan naiv arcát mutatják meg. *Kovács Ilona*

Telos Music
TLS 219

CHOPIN: KÉSŐI MŰVEK (OPP. 59-64) Maurizio Pollini – zongora

●●●●○

Van késői Beethoven és Liszt, még késői Schubert-ről is lehet beszélni, s más értelemben késői Schumann is említhető, de késői Chopin nincs – már-mint stílus tekintetében. Viszont mégsem indokolatlan a cím. Alighanem Pollini az, aki másképp közelít ma már Chopinhez, mint korábban. Távrolról, esetleg a késői Beethoven vagy Liszt modorára emlékeztető jelleggel. Semmiképp sem azt a tiszta, nagyon kontrollált és ideális formára kihegyezett, majd azt meg is valószínűsítő játékot halljuk, amit megszoktunk tőle. Mintha több volna most a pedál, erősebb volna a basszus, bár ez részben eredhet a hangmérnököktől is. Mintha most több volna az esetlegesség, erősebb volna a szubjektivitás. A megszokottnál kevésbé célos, kevésbé tiszta áttekinthetőség a játék. Érdekes a váltás egy másik tekintetben is, amire ez már a második példa Chopin és Pollini esetében. Korábban tematikusan vett fel Chopin-műveket, Ashkenazytól eltérően, aki egyes műsorokkal jelentette meg Chopin-lemezeit, s ezekből állították össze aztán az egyes műfajok teljes sorozatait. Pollini most sok újat vett fel (három keringő, hét mazurka) néhány ismétléssel (Barcarolla, Polonéz-fantázia, két noktürn). Ez a játék annyira más, hogy a korábbi teljes sorozatok keringőkkel, mazurkákkal és a két koncerttel való kiegészítése még lehetséges – és felettebb kívánatos is – ugyan, de alighanem új fejezetként állna előttünk. A hangzás nem szikár, egészében véve azonban van valami kései jelleg abban, ahogy a tökélyt korábban olykor hűvösségtől sem mentesen kerülgető Pollini tágabb teret ad a keresésnek, a felfedezésnek, a játéknak. Jobban hagyja a hangzás kavargását, az idő hullámlását, a dinamikában tágabb teret enged az alakulásnak. *Zay Balázs*

Deutsche Grammophon – Universal
4796127

LISZT ÉS BEETHOVEN MŰVEI

Khatia Buniatishvili – zongora, Izraeli Filharmonikus Zenekar, Zubin Mehta

●●●●○

Az egyetlen dolog, ami megfosztja Khatia Buniatishvili és Zubin Mehta Liszt-Beethoven DVD-jét a tökélytől, az a Sonytól egyáltalán nem feltételezett gyenge képminőség. Bár két sokat játszott versenyműről van szó, az is kár, hogy a lemezkiadó voltaképpen csak a tételek felsorolását tartalmazza. Mindezen gyatraságok természetesen nem befolyásolják számottevően az az élményt, amit Liszt A-dúr és Beethoven C-dúr zongoraversenyének meghallgatásával nyerünk. Két hihetetlen karizmájú művész találkozásának vagyunk tanúi. Mehta 1936-ban született és káprázatos karriert tudhat maga mögött, az idén harmincéves Buniatishvili pedig üstökösként robbant be néhány éve a nemzetközi hangversenyéletbe. Generációs különbségeik ellenére ugyanazt a nyelvet beszélik a zenében, szinte megható látni azt a szoros lelki együttműködést, ami a két muzsikust közt létrejött. A DVD két – Tel Avivban felvett, az Izraeli Filharmonikus Zenekar közreműködésével készült – élő hangverseny felvétele, ahol nincs vágás, nincs javítás, csak a koncert teljes valójában, ám nincs is itt szükség javításokra. A zongoraművésznő Liszthez való vonzódása az első perctől nyilvánvaló (első szólólemeze is egy Liszt-portré), a dirigens pedig mesterien követi zenekarával a szólista minden rezdülését. A szép oboa- és csellósólók még jobban kiemelik a szólóhangszer csillogását. A Beethoven-concerto kelőn pajos és vidám a szélső tételekben, elgondolkozó és komoly a lassú középsőben, és nincs hiány a bensőséges pillanatokban. Buniatishvili is érvényes az, miként ő jellemezte Mehtát: „megvan a képessége arra, hogy elhozza a belső béke és a szeretet érzését”. *Kovács Ilona*

Sony Classical
88985369669

**ANTON URSPRUCH
ÖSSZES ZONGORAMŰVE**

Ana-Marija Markovina ●●●○○

Anton Urspruch neve sokak számára ismeretlen, holott az 1850-ben született zeneszerző, karmester és zongoraművész a maga korában elismert volt. Lisztet is barátjának tudhatta. Urspruch számos műfajban alkotott: dalciklusokat, kamaraműveket, szimfóniákat írt a zongoraművek mellett, két operája is ismert. Urspruch nem hozott újat a zenetörténetbe, de zenei világa színes, kellemes – a szólószingora-összkiadás alapján. Kicsit tömény az első CD az Öt fantáziadarabbal: alig van halk rész, és olyan, amely nem világrengető dolgot akarna hirdetni, de ebben az előadónak is nagy szerepe van. Ana-Marija Markovina düböröggeti a zongorát, a piano-tartományt szinte teljesen elveti. A remekül megírt, hangulatos 22 német tánc előadása fantáziátlan, hiányzik a jól eső agogika, a megfelelő helyen lévő hangsúly, a formai tagolás (máskor túlzott egy-egy szakaszban). Jóval árnyaltabb a Variációsorozat, illetve az utolsó lemez darabjai, a kor divatos műfaj meghatározását használó morceau-k és a kétszer két-tételes fűzér. Itt már a pianók is feltűnnek, a karakterek is igen tetszetősek. Ana-Marija Markovina játéka azonban ekkor is sokszor esetleges, a futamokból kifejejt hangokat, a nem pregnáns billentés több annál, hogy ne vegyük észre. A táncoknál is a hangerő dominál a zongoraművészről játékában, a meglepő fordulatok előtt hiányzik a feszültségkeltés. Ana-Marija Markovina 2011-ben egy másik kiadónál lemezre vette a művek nagy részét, most újra rögzítették a darabokat, ezért is hiányolhatjuk a kifejezőbb játékot. Összkiadás esetében – különösen, ha alig, vagy egyáltalán nem ismert szerző műveit gyűjtik egybe – érdemes lett volna a darabokról is többet írni.

Lehotka Ildikó

Hänssler Classic – Karsay és Társa
HC 16015

BACH STORIES

**Aleksander Dębicz – zongora,
Marcin Zdunik – gordonka** ★★★★★

„Vásárlócsalagot” borító a sokféleképp értelmezhető címmel – és apró betűkkel a két előadó neve. Az albumon Bach-művek, valamint az előadópáros átíratában Bach-tételek, a második korongon prelúdium-jellegű improvizációkkal. A hallgatnivaló pedig olyan élmény, amelynek hatására azonnal megtanuljuk a két művész nevét. Életrajzokból kitűnik az ígéretes pályakezdet, ám Lengyelországból sem lehet könnyű betörni a nemzetközi élvonalba. Minőségi munkára viszont bárhol nyílik lehetőség – erről tanúskodik a mindössze négy nap felvételi idő alatt elkészült kétórányi zene. Ami az első pillanattól az utolsóig lebilincseli a hallgatót, az a zenélés őszintesége-életszerűsége. Olyan spontaneitás árad belőle, mintha az adott időpontban épp azt szerették volna játszani. Talán ez lehet a kulcsszó, a JÁTÉK, amelyről tudjuk, hogy érdemes halálosan komolyan venni. Abba a zenén túli kategóriába sorolható, amelyből legismertebb a Kurtág-házaspár négykezes-koncertje. E különleges zenei világban az élet teljessége vesz körül; ugyanakkor áttekinthető ez a világ, biztonságos és gyönyörködtető. A „profán” környezetben is megőrződik a korálélőjátékok és kantáta-tételek szakralitása, szertartássá lényegül a zenehallgatás, amely ünneppé teszi a hétköznapokat is. A legnagyobb művészek koncertjén lehet érezni azt a meghatározhatatlan, speciális koncentrációját a figyelemnek, amelyben életreszóló élmények születnek. Lemezhallgatáskor mások a körülmények – és ritka az olyan produkció, amely képes első hallgatáskor hasonló „viselkedésre” készíteni a hallgatót. Ez olyan! Der Dichter spricht – mondhatnánk Schumann tételcímét kölcsönözve, amikor részesülünk ebből a tartalmát tekintve Musikalisches Opferből.

Fittler Katalin

Warner Classics – Magneoton
01902 958401

MOZART: GRAN PARTITA

A Londoni Szimfonikus Zenekar fúvósai ●●●●●

A szerenád/divertimento W. A. Mozart korának szórakoztató célú műfaja volt, többnyire alkalmi jellegű, éppen ezért kötetlen tételszámú és időtartamú. Ennek az alkotói szabadságnak is köszönhető, hogy Mozart salzburgi működésének idején a szerenád a szabad kísérletezés terepévé vált alkotói műhelyében, többek között itt próbálta ki azokat az – elsősorban hangszertechnikai – újításokat, melyeket a mannheimi mesterek műveiben tapasztalt. Egyik remekbe szabott, e műfajban írott monumentális alkotása a Gran partita (K. 361), amelynek már hangszerösszeállítása is unikum. Annyira az, hogy Szerenád tizenhárom fúvós hangszerre címmel is szokták emlegetni, noha a két-két oboa, klarinét, basszetzürt, fagott és a négy kürt mellett tizenharmadikként nem egy fúvós, hanem a nagybőgőnek írt még egy szólamot a komponista. A mű legújabb, hangversenyen készült felvételét a Londoni Szimfonikus Zenekar tagjaiból alakult együttes nyújtja át. Mozart számos hangszín-kombinációt kevert ki a hangszerekből, és az érzékeny interpretációt hallgatva ámulhatunk igazán, mennyire jó ismerője volt a zeneszerző az akkoriban még újdonságnak számító klarinét és a basszetzürt „lelkének”. Az előadók sok részletszépséggel és remekbe szabott összjátékkal ajándékoznak meg, például a második menüett ländlert idéző ízes népiességével, vagy a Finale sodró lendületével. Teljes mértékben egyetérthetünk tehát az Amadeus-film öreg és elfeledett Salierijével, aki a film fikciója szerint éppen a Gran partita Adagio tételét hallgatva döbbsen rá Mozart zsenialitására. E megállapítást maximálisan alátámasztja az oboa, a klarinét és a basszetzürt olyasfajta érzelemgazdag együtt éneklése, ami a jelen lemezen hallható.

Kovács Ilona

LSO – Mevex
LSO 5075

NEW ERA – STAMITZ, DANZI ÉS MOZART MŰVEI

Andreas Ottensamer – klarinét, Kammerakademie Potsdam

Szomorú egybeesés, hogy aznap, mikor ezt a lemezt kézhez kaptam, elhunyt Ernst Ottensamer, a Bécsi Filharmonikusok szólóklarinétosa, Daniel és Andreas apja. Daniel is apja zenekarának szólistája, Andreas pedig a Berlinieké. Andreas első szólóalbumát a Deccánál a mannheimi iskolának szentelte – innen a cím. Véleményem kettéválk Andreas Ottensamer hangszeres tehetsége és részben hangszeres játéka, illetve a zenélés szélesebb értelemben vett modora, ezzel a választott területhez való kapcsolat tekintetében. Ottensamer kiváló, virtuóz, választékosan és izgalmasan játszó klarinétos. Mozartnál különösen adekvát könnyedség van benne, mintha bizony a világ legtermészetesebb dolga volna ezeket a darabokat ilyen könnyedén előadni. A mannheimi iskola a korábbiakat felülhaladó zenekari játék révén vált fontossá, ám a megnyerő klarinétjáték mellett ezúttal a zenekar egyáltalán nem remekel. A maga nemében persze nem rossz a Kammerakademie Potsdam, de elég manieristán, sietősen, relatíve keményen játszanak. A tempók is túl gyorsak. Mihez képest? – kérdezhetni persze. Elismerem, siet a világ is körülöttünk. Rekonstruálni a mannheimi iskola hangzását nem lehet, de érzékeltetni talán igen, ám megítélésem szerint egyáltalán nem így. Mozarttól sem átdolgozást, hanem egész művet tettem volna a programba (egy Danzi-félét és két mait hallunk), bár ezek is érdekesek – Emmanuel Pahud és Albrecht Mayer remek partner. Mindenesetre nem kiegyensúlyozott a program. Nem vitás, hogy korunk egyik kiemelkedő tehetségű klarinétosát halljuk, azonban nekem túl külsődleges a játék, minden hangszeres és általános zenészi erény ellenére sem elég mélyek ezek az interpretációk. *Zay Balázs*

Decca – Universal
4814711

DVOŘÁK: STABAT MATER

Nakamura, Kulman, Spyres, Park; Cseh Filharmonikusok, Jiří Bělohlávek

Szomorú hír érkezett nemrég: elhunyt Jiří Bělohlávek. S közben megjelent Dvořák Stabat Materéről készített lemeze. A dupla albumot hallgatva váratlan esemény történt velem: megszerettem ezt a művet. Ezt elérnie eddig nem sikerült egyetlen karmesternek sem, akik egyébként rendre Dvořák műveinek kiváló előadói. Míg Dvořákot és sok kevésbé kedvelt művét nagyon szerettem, két nagy egyházi alkotásához nem sikerült igazán közel férköznöm. Bělohlávek keze alatt addig általánosnak érzékelt részek keltek életre, feltűnt a mű odáig jobbára rejtőzködni látszó inspirációja. Bělohlávek a mű mélyére tudott hatolni, és a benne rejlő sok értékes zenei gondolatot érzékletes módon tudta megformálni. A Cseh Filharmonikusok kivételes hangzása nem újdonság, de ezúttal még a megszokottnál is finomabban zenélnék. A mű mint szép felületű, szép formájú szobor áll előttünk. Kiderült, mennyire invenciózus ez a mű. Tele van szépséggel, csak ki kell bontani, észre kell venni. Szomorú darab, szubtilis vigasztalás járja át. Dvořák lánya halála után kezdte írni, s mire befejezte, két másik lánya is meghalt. Állt az apa keservében. És mennyire finom mű született közben! Míg látszólag olyan a darab, mint kora néhány nagy bazilikája – melyekre mondhatni, hogy szépek, de nem igazán egyediek és kivételesek –, ezúttal felsejlik megannyi kivételes részlet, melyek fényében a róla alkotott vélemény egészében változik meg. Már késő, így csak elméletileg képzelhetjük el, milyenek lehetnének Bělohlávekkel pl. Elgar oratóriumi. A négy szólista jó, de kimagaslik Elisabeth Kulman mezzoszoprán. Remélem, hogy a zenekar archívumában még vannak Bělohlávek vezényletével készített, kiadható felvételek. *Zay Balázs*

Decca – Universal
4831510

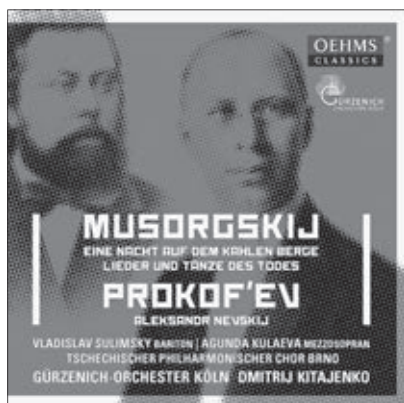
THE BRAHMS PROJECT

Johannes Brahms zongoranegyesei

Hívogató címmel jelent meg a szerző mindhárom zongoranegyese dupla lemezen, spanyol művészek tolmácsolásában. Brahms kamarazenéje bámulatos, a hallgató mindig rácsodálkozik egy-egy szakaszra, dallamra, harmóniára. 1861-ben írta Brahms az első zongoraötöst, a bemutatón nem kisebb művészek játszották a zongora- és hegedűszólamot, mint Clara Schumann és Joachim József. Egy évvel később került sor a második zongoranegyes első előadására; a szerző leghosszabb kamarazenéi művének premierjén Brahms ült a zongoránál. A harmadik darab jóval később, 1875-ben készült, Werther néven is illetik szomorkás-borongós hangulata miatt. Brahms ebben a kompozícióban is él a nevek és a zenei hangok azonosításával, Clara Schumann iránti reménytelen szerelmét fejezi ki. Kamarazenét játszani nem könnyű, a művészek habitusa, a darabról alkotott elképzelésük, az egymásra figyelés nagyon fontos. A négy művész tolmácsolása meglepő. Az első darabot hallgatva olyan érzésem támadt, mintha Áugiasz istállójában volnék; bizonytalan vonós játék, pontatlanságok sora tarkította a félnék interpretációt. Az unisonókat (a többi darabban is) mintha kezdők játszanák. A másik két zongoranegyes talán jobban megfogott, de nagyon kevés az olyan szakasz, melybe a hallgató bele tud fedkezni. Valami mindig elvonja a figyelmet – a tempóból való kiszakadás, csúnya hangzás, kilógó hangok és számos egyéb ok, nem hullámszik a zene, fantáziátlan az előadás. A műveket a zongorista tartja össze. Bátorásra vall, hogy a négy művész rögtön összkidásban gondolkodott, érdemesebb lett volna bemutatkozó lemezként több szerző műveit bemutatni. „A német romantika kamarazenéjének csúcását” akarták bemutatni az előadók – nem sikerült. *Lehotka Ildikó*

Eudora
EUD SACD 1701

MUSZORGSKIJ ÉS PROKOFEV MŰVEI
Gürzenich-Orchester Köln,
Dmitrij Kitajenko

Boszorkányszombat, halál és csata – e három fogalom köré csoportosul a lemez zenei anyaga, melyen két Muszorgszkij- és egy Prokofjev-darab hangzik el. Az olvasó e három kulcsszó alapján minden bizonnyal a művek címeit is sorolja. Muszorgszkij kalandos keletkezéstörténetű szimfonikus költeménye, az Egy éj a kopár hegyen most az eredeti zenekari verzióban szólal meg. Igen érdekes különbségeket hallunk a (harmadik) Rimszkij-Korszakov-féle, közismertebb változattal összehasonlítva. Érdekesége, hogy bariton szólisták és kórus is helyet kapott a darabban. Ugyancsak figyelemre méltó Muszorgszkij első hangszeres műve. A négytételű A halál dalai és táncai eredetileg dalciklusnak készült, többen készítették zenekari lejtétet is a zongoraszólamból – Edison Denisovét választották a felvételhez. Prokofjev Alekszandr Nyevszkij kantátája felkérésre íródott, Eisenstein A jégmezők lovagja című filmjéhez. A héttételű darab remek, rendkívül kifejező – ahogy a Muszorgszkij-darabok is. Prokofjev kantátája több mint filmzene. Nemzetközi előadógárdával rögzítették a felvételeket, a két énekes szólista és a karmester orosz, a kórus brnói, a zenekar német. Dmitrij Kitajenko minden zenei mozzanatra figyelve irányítja a darabokat, a két énekes (Vlagyiszlav Szulimskij és Agunda Kulajeva) csodálatos hangszínű, kifejezően tolmácsolják szövegüket, a kórus is kivételesen jó. Bár a felvétel újrakiadás, számomra hiányzik az a bizonyos plusz az előadásból, az a megfoghatatlan, mely néhány kevésbé művészkidolgozott, de nagyon lelkes tolmácsolást naggyá tesz. Kitajenko hideg fejjel, jó zenét vezényel. A lemez összeállítása izgalmas, a piros borító kevésbé nyerte el tetszésemet.

Lehotka Ildikó

Oehms Classics – Mevex
 OC 459

DVOŘÁK: D-DÚR MISE, TE DEUM
Orfeón Pamplonés, Orquesta Sinfónica de Navarra,
Antoni Wit

Ha csupán a jegyzékszámokra pillantunk, azt lehetnénk, évtizednyi távolság feszül Antonín Dvořák D-dúr miséje és a Te Deum között. Pedig legfeljebb öt év telik el a megkomponálásuk között, s a végső, jelen lemezen is rögzített változatukat ugyanabban az évben, 1892-ben mutatják be. Előbbit Londonban, utóbbit New Yorkban hallhatja első ízben a közönség. A mise első, orgonakíséretes verziója Josef Hlávka – a jeles cseh építész és filantróp – számára készült, de igazán sem a maga idejében, sem a 20. században nem futott be nagy karriert. A lemez írási is csak vonakodva fedezte fel magának – akárcsak a Te Deumot. Így e két, a maga nemében nagyon is értékes egyházi mű szerényen megbújt Dvořák népszerű vallásos karműveinek, mindenekelőtt a Requiemnek és a Stabat Maternak az árnyékában. A mise dallamszövege kifejezetten izgalmas, kóruskezelése nem kevésbé, az énekes szólisták szerepe ugyan kurtább a szokásosnál és a zenekari foglalat is sokszor elnagyoltnak tűnik, ugyanez már a Te Deumra nem igaz. Ez egy kompakt, teljes és kimondottan sűrű mintázatú oratorikus mű, mely – amellet, hogy a korszerűségnek megfelelően szerfelett teatrális – zeneileg is okosan és egyszerűen hatásosan felépített. Annak ellenére, hogy az Orfeón Pamplonés énekkart 1865-ben alapították, csupán az utóbbi években tettek szert nemzetközi ismertségre, ahogyan a spanyol zenekari kultúra más reprezentánsai (mindenekelőtt a baszk Orfeón Donostiarra) is csak a közelmúltban kaptak vakító reflektorfényt. A szólisták teljesítményére nem lehet panasz, a zenekar (Navarrai Szimfonikusok) szintén meggyőzően muzsikál, az Antoni Wit dirigálta előadások legszebb díszé az erős és egységes énekkar.

Balázs Miklós

Naxos – Mevex
 8573558

MAHLER: DAL A FÖLDRŐL
Jonas Kaufmann, Bécsi Filharmonikusok,
Jonathan Nott

Mahler sokáig nem akart IX. szimfóniát írni – sok nagy előd, aki belevágott a mű írásába, meghalt. A szerző ezért nem adott műfaji megnevezést a Dal a Földről című ciklusához. Ez a kompozíció is folytatja a gyakorlatot, hogy a szerző énekhango(ka)t ír elő a darabhoz, szimfóniái közül több is ilyen. Különleges lemezzel gazdagodhatnak a Mahler-vagy Kaufmann-rajongók, a Dal a Földről című ciklus – a megszokottól eltérően – ezúttal egyetlen énekes közreműködésével születt meg. Bátor vállalkozás, hiszen a tételek hangulata miatt (is) írt elő Mahler két énekest. De hogyan valósul meg az expresszív zenei megoldásokban bővelkedő mű vokális része? Kaufmann valójában a zenekari szöveget erősíti, csak akkor emelkedik ki a zenekari tömbből, ha az valóban indokolt. A hangszín csodálatos, a kifejezőerő magával ragadja a hallgatót, még a helyenként túl operás éneklést is megbocsátjuk. Azonban Mahler nem véletlenül írta kétféle szólóhangra a művet: az egyik az extázist, az életigenlést jelzi, a másik a melankóliát, halálvágyat; ez utóbbi meg is valósul Kaufmann-nál. A bariton szólam most nem elég testes, nincs vívőereje. A „halál jegyében” írt mű nagyzenekari hangzása káprázatos, a hangszerelés aprólékos, irizáló, a nagy tablók lenyűgözőek. Jonathan Nott vezényli a Bécsi Filharmonikusokat. A karmester jó tempókat vesz, a karakterek tetszetősek, de a hallgatóban maradhat hiányérzet a színeket illetően – hol beleolvad a hangzásba, hol túlzérelt egy-egy fontos szó vagy szólam. A dinamikai tartomány inkább a hangosabb felé viszi, az intimitás helyenként hiányzik. A zenekar több mint kiváló; Nott sokkal érzékenyebb előadást is előhívhatott volna.

Lehotka Ildikó

Sony Classical
 88985389832

HÄNDEL: IL TRIONFO DEL TEMPO E DEL DISINGANNO

Devieilhe, Fagioli, Mingardo, Spyres; Emmanuelle Haïm

Hogy az elmúlt fél évszázad Händel-reneszánsza az operákon túl az oratóriumokat is színpadra csi-
tálja, azon több szempontból sincs mit csod-
álkoznunk. Ma már az sem elképzelhetetlen,
hogy a londoni mester legelvontabb oratóriumát,
a Messiást rendezték meg kvázi operaként (Id. a
Theater an der Wien emlékezetes produkcióját).
Az Aix-en-Provence-i Fesztivál legutóbb pedig
már a 22 éves Händel első, Róma számára írt,
olasz nyelvű oratóriumát vitte színre, s ez annyiban
mégiscsak különleges, hogy a kórus nélküli
„cselekmény” mindössze négy szereplőre korláto-
zódik. És még ők sem hús-vér alakok, hanem bar-
okk allegóriák: Bellezza azaz Szépség (Sabine
Devieilhe, szoprán); Piacere azaz kb. Öröm, Élve-
zet (Franco Fagioli, kontratenor); Disinganno azaz
kb. Felismerés, Észre térés (Sara Mingardo, alt); és
Tempo azaz Idő (Michael Spyres, tenor). A lengyel
sztárrendező, Krzysztof Warlikowski vállalkozott
arra, hogy négyük filozófiai vitáját – amely persze,
az ellenreformáció szellemében, a Belátás és az
Idő győzelmét hozza meg a (testi) Szépség és a
(testi) Öröm felett – színpadilag is élvezetessé
tegye. Mert az Emmanuelle Haïm vezényelte elő-
adás zeneileg semmi kívánnivalót nem hagy maga
után. És persze belátást is terem e színpadi válto-
zat: Bellezzát – az életet mintegy „moziként”
szemlélő, fiatal generáció képviselőjét – az téríti
véggépp észre, hogy szép testű, táncos lábú
diszkópartnere (még jó, hogy Händel zenéje mo-
torikus lendületben is bővelkedik) kábítószertül-
adagolásban hal meg a kórházi ágyon. Ám bármi-
ként vélekedjünk e rendezésről: a „kedves szász”
kifogyhatatlan invenciója a színházi divatok mu-
landósága felett is triumfál. *Mesterházi Máté*

Erato/Warner – Magneoton
0190295819361 (DVD)

HÄNDEL: OTTONE

Cencic, Snouffer, Kudinov, Hallenberg, Il pomo d'oro, George Petrou

Az első Händel-életrajz (1760) szerzője, John
Mainwaring számol be a következőkről: egy nap a
mester (franciául) kérdőre vonta szoprán sztárját,
Francesca Cuzzonit, amiért az nem akarta eléne-
kelni az általa alakítandó hősnő – Theophanu bi-
zánci hercegnő – gyönyörű áriáját az Ottone című
operában. „Ó, hölgyem, nagyon is tudom, hogy ön
valóságos női ördög: ám meg fogja látni, hogy én
viszont Belzebub vagyok, az ördögök fejedelme” –
így Händel. Azzal derékon ragadta az énekesnőt,
főlemelte, és megesküdött, hogy kidobja az abla-
kon, ha még egy szót szól... A történet jól példáz-
za, miként küszködött Londonban Händel azokkal
az énekesekkel, akiket mellesleg ő szerződtetett a
kontinensen a Royal Academy of Music számára.
Legtöbbjük ugyanazokat a szerepeket énekelték
Antonio Lotti hasonló cselekményű operájának
(Teofane) drezdai előadásán, mint az ennek szöveg-
könyvén alapuló Ottonében. A háromlemezes fel-
vétel az 1723-as, King's Theatre-beli ősbemutató
teljes anyagát tartalmazza, sőt többet is: azokat a
kiegészítéseket és helyettesítéseket is, amelyeket a
címszerepet – Otto német királyt – alakító Senesino
csikart ki a zeneszerzőtől az 1726-os felújítás szá-
mára. Így azután, a kasztrált sztár szeszélyéből,
Ottone csodaszép panaszdalának is át kellett adnia
a helyét egy viharos virtuozitású ária (Un dis-
prezzato affetto) számára. E remek felvételen persze
mindenelőtt a kontratenor Max Emanuel Cencic
(Ottone) csillog, de a többiek is mind kiválóak, kö-
zülük is elsőként Cuzzoni méltó mai utódja, Lauren
Snouffer (Teofane). A görög karmester pedig ezút-
tal bebizonyítja, hogy nem csak saját korabeli
hangszeres együttesét, az Armonia Ateneát képes
magával ragadni. *Mesterházi Máté*

Decca – Universal
483 1814

MOZART: MITHRIDATE

Spyres, Petibon, Papatanasiu, Dumaux; Emmanuelle Haïm

Mithridate – így, franciás címmel szerepel a két
DVD-t tartalmazó kiadványon a Milánó számára írt,
olasz opera seria: a Mithridates, Pontus királya. Az
ok nem feltétlenül sovinizmus (bár a kísérőfüzetbe-
li interjú és esszé is csak franciául olvasható), in-
kább ragaszkodás a drámának ahhoz racine-i „gyö-
keréhez”, amelyből a librettó is táplálkozott. Mint
ahogy nyilván ebből fakadt az az ötlet is, hogy a
Théâtre des Champs-Élysées 2016-os produkciójá-
hoz a klasszikus hagyományokat őrző Comédie-
Française Racine-rendezését vegyék kölcsön. Ha ez
az adaptáció nem tett is hozzá a műhöz, el legalább
nem vett belőle: amit ott a veretes alexandrinusok
adhatnak, azt itt a 14 éves Mozart bámulatosan
érett muzsikája nyújtja, Emmanuelle Haïm stí-
lusbiztos vezényletével. Tény, hogy a „maestrino”
tökéletesen elsajátította az 1770 körüli „komoly”
opera zenei nyelvét; hogy azonban a mai énekesek
maradékalanul megfelelnek-e a kor belcanto-esz-
ményének, az legalábbis kérdéses. A mű egyetlen
duettje Patricia Petibon (Aspasia) és – a kasztrált-
szerepet alakító – Myrto Papatanasiu (Sifare)
virtuóz előadásában kétségtelenül csúcspontot ké-
pez, ám „szép” éneklésnek mégsem nevezhető...
Sokkal inkább közelíti meg ezt az ideált Sabine
Devieilhe (Ismene) és a címszereplő tenor, Michael
Spyres. A kontratenor Christophe Dumaux pedig
nemcsak tökéletes muzikalitásával, hanem az általa
megformált figura (Farnace) tépettegének lebilin-
cselő ábrázolásával is kitűnik. Hogy a kamasz zseni
Mozartnak milyen pazar énekesek állhattak a ren-
delkezésére, azt jól bizonyítja egy kis, „egyáriás”
szerep (Marzio) énektechnikai igényessége; a felvé-
telen a tenor Cyrille Dubois oldja meg remekül e
feladatot. *Mesterházi Máté*

Erato/Warner – Magneoton
0190295851750 (DVD)

DONIZETTI: LAMMERMOORI LUCIA
Gruberová, Kraus, Bruson, Royal
Philharmonic Orchestra, Nicola Rescigno

Szerencsés csillagzat alatt született lemez. Gruberová és Kraus a legjobbak. Rescignót néhanéha foglalkoztatták lemezcégek, ám túl keveset: kitűnő operakarmester volt. Callas túlzott, mikor Giulini mellett a legjobbnak nevezte, de nem miatta túlzott, hanem Karajan, Serafin, Votto ignorálása miatt. Gruberová már felvett ekkor egy részletet az operából (Kuhn). E teljes felvételen tökéletes: igazi bel canto technika, bájos, fiatalos kedvesség, a karakter érzékeltes megjelenítése, de nem túlzott drámaisággal. Ebben leginkább a Scotto-féle vonalhoz tartozik. Kár, hogy ezután készültek ugyan vele teljes bel canto felvételek, de kevés; főképp a Norma, Az alvajáró és még néhány opera jöhetett volna szóba. Több készült később és nem ilyen minőségben. A Lammermoori Luciát még szintén jó időben újra felvette, de ebben a korábbiak jobbaktól voltak a partnerei. Kraus kiváló, elegáns, mint mindig, ugyanakkor meglehetősen intenzív és dinamikus is, így előadásában még Carreras és Schicoff erőnyei is megvannak. Bruson ugyancsak illik a sorba, mivel nem dramatizálja túl a szerepet, de átéli és főképp szépen énekl. Egészében ez mindenképp az opera jeles felvételei közé tartozik. Persze vannak más irányok: a drámai Callas, a hidegen tökéletes Sutherland, a dúsabb hangú Studer, az egyenes és szubrettes Peters, a tenorok közt pedig főképp Aragall és Pavarotti. Ez mégis kimagaslik, főképp, ha az igényes stúdiómunkát is figyelembe vesszük. Az igazán jó bel canto felvételek nagy része rossz hangzású élő felvétel, s kevés a szépen hangzó, de tényleg jó stúdiófelvétel. Gruberová igazi fiatal lányt jelenít meg a bel canto legjobb hagyományaival.

Zay Balázs

Warner Classics – Magneoton
0190295869076

WAGNER: LOHENGRIN
Bezcala, Netrebko, Herltzius,
Zeppenfeld, Drezdai Staatskapelle,
Christian Thielemann

„A Lohengrint Wagner annak tudatában komponálta, hogy most az egyszer és soha többé... A Lohengrin után tiszta lappal indított, s A Rajna kincsével megint teljesen előlről kezdte. A Lohengrinnél azt mondta: a legszebb, legdallamosabb operát írom, amit csak el tudtok képzelni, igazi bombasikerrel szolgálok a világnak, az énekeseket csupa hálás, simulékony szólammal staffírozom ki, a kórust főszereplővé teszem, titeket, a népet, minden kellekkel ellátalak – de aztán legyen vége! Utána már úgy táncoltok, ahogyan én füttyölök, utána megmutatom nektek, mi is valójában a jövő műalkotása». A Lohengrin katalizátorként működik a wagneri oeuvre-ben. A mester ekkor még csak nem is álmodik a bayreuthi Festspielhausról, e korai partitúrájában mégis azt előlegezi meg.” Christian Thielemann, napjaink talán legtöbbre értékelt Wagner-dirigense ír így a közelmúltban megjelent könyvében (Mein Leben mit Wagner). És tényleg: az ő karmesteri pálcájával a Drezdai Staatskapelléből és a Szász Állami Operaház Kórusából előcsalagott hangzás nem egyéb, mint tejjel-mézszel folyó Wagner-Kánaán... Mindez két szenzációs Wagner-újonccal gazdagítva; Anna Netrebko (Elsa) és Piotr Bezcala (Lohengrin) remekelnek! Hogy Evelyn Herltzius (Ortrud) és Tomasz Konieczny (Telramund) nem éppen szép hangjukról híresek? Szuggesztivitásuk kárpótol érte, amiként az a tény is, hogy még a kisebb szerepek is luxus színvonalon lettek kiosztva: Georg Zeppenfeld (Madarász Henrik), Derek Welton (A király hirdetője). És bár Christine Mielitz majd 35 éves „DDR-marxista” rendezése immáron nem egészen friss-ropogós, azért sok helyütt ma is látványosan hat, és felizzítja a drámát.

Mesterházi Máté

Deutsche Grammophon – Universal
073 5319 (DVD)

MEYERBEER: GRAND OPERA
Diana Damrau – szoprán, Lyoni Nemzeti
Opera, Emanuel Vaillaume

Damrau új lemeze kiváló. Szép áttekintést nyújt egy hanyagolt korszak vezető reprezentánsáról. Túlzás, amit a borító állít, hogy Meyerbeer „a nagyopera feltalálója”. Betetőzője inkább. Neve él a köztudatban, de művei jobbra hallgatnak. Damrau két – meglepő módon német nyelvű – első bejátszással is meglep, az „Alimelek, oder die beiden Kalifen” és az „Ein Feldlager in Schlesien” című elfelejtett operákból. Az ismert és nem ismert operákból való részletekkel kivételes keresztmetszetet kapunk Meyerbeer sokszínűségéről. Verzatli személyiségével beolvastotta számos szerző stílusjegyeit: itt Mozarta ismerünk, ott a korai német romantikus daljáték-szerzőkre, másutt a bel canto mestereire, s előzményeire a nagyopera terén. Rendkívüli tehetséggel komponálta hosszú, színpadias műveit. Igazi eklektikus, kissé olyan, mint azok a festők, akik kiemelkedően ügyesek, de műveik hatása az ügyesség okozta első meglepetésen túl idővel gyengül. Damrau tökéletes és adekvát ehhez. Nagy, de nem túl nagy hang, ügyes koloratúrák, miközben szép és lágy a mélyebb regiszterekben is, megvan benne a grand operához kellő nagyasszonyi fellépés, de a fiatalos báj is. Vaillaume kísérete nagyon igényes és stílusban igen megfelelő. Érdekes, nem Meyerbeer az egyedüli, aki német születésű volt, de francia földön ért el sikereket: ilyen volt Offenbach is. Meyerbeer tehetsége rendkívüli volt, s ez nagyon kellemesen érzékelhető egy ilyen kiváló keresztmetszettel. Általában nem vagyok híve a különböző kompilációknak, de a sok alig játszott és nagyon hosszú darabból kifejezetten örömteli jól kiválasztott és jól előadott részleteket hallani.

Zay Balázs

Erato/Warner – Magneoton
0190295848996

**MONTEVERDI:
THE OTHER VESPERS**

**I Fagiolini,
Robert Hollingworth
Decca – Universal
4831654** ●●●●○

Hollingworth és olasz nevű angol együttese ismét érdekes albumot hozott ki. Ritkábban előadott Monteverdi-műveket hallunk afféle „másik vesperásként” – további szerzők (Viadana, Palestrina, Donati, Castello, Frescobaldi, Gabrieli, Usser és anonymusok) műveivel elegyítve. Jó az ilyen vegyes program, ha nem lép fel túlzott igénnyel. Főképpen azért, mert felállások, műfajok és szerzők szélesebb spektrumát nyújtja, azt a ténylegesen evidenciának vehető értelmezést segítve, hogy világi mű is lehet szakrális. Az együttesek (a The 24 és a The English Cornett & Sackbut Ensemble is) igazi szakértői a korszak zenéjének, így valóban mintha a korai barokk Itáliájába csöppennék vissza. Az előadók jól tudják a korhű (nek elképzelt) előadói gyakorlatot. Magam valamelyest lassabb tempókat vettem volna, de ez csak szubjektív megjegyzés. **ZB**

**J. S. BACH: PARTITÁK
Richard Egarr – csembaló
Harmonia Mundi – Karsay és Társa
HMM 907593** ●●●●●

Remek hangszerválasztás: egy 1638-as antwerpeni Ruckers-csembaló replikáján szólaltatja meg Bach hat billentyűs partitáját Richard Egarr. Ugyanazon, amelyen korábban a Goldberg-variációkat, majd az Angol

szviteket is rögzítette. Korunk egyik legnépszerűbb csembalástája Bach billentyűs műveinek jó részét – az említettek mellett a Francia szviteket és a Wolhthempierertes Claviert – már lemezre játszotta. A partitákban a korábban megismert stílusos, mégis élénk előadást halljuk: semmi gépieség, a tempók néha kicsit feszesek, máshol szabadabbak. Nem hallunk oda nem illőt, a díszítések is szerények. A darabok jól felépítettek, a formálás tiszta és átgondolt. Egarr játéka csiszolt és elegáns, mégis könnyedén elkerüli az öncélú finomkodást, és sosem túl kemény vagy erőltetett, így a táncos ritmusok kidolgozása is igazán ízléses. **BM**

**TANGERE – C. P. E.
BACH MŰVEI
Alexei Ljubimov – zongora
ECM Records – Hangvető
ECM 2112** ●●●●●

Kiváló lemezzel jelentkezett Alekszej Ljubimov: Bach második fia, Carl Philipp Emanuel Bach billentyűs zenéjéből hallunk fantáziákat, szonátákat, rondókat és rövid solfeggiokat. C. P. E. Bach zenéje nem kellően ismert, billentyűs zenéje rendkívül izgalmas. A barokk stílus, a klasszikába való átmenet, a néha jólesően banális dallam azt jelzi, hogy az új zenei kor vezető reprezentánsa rendkívül invenciózus. Alekszej Ljubimov nagyszerű zongorista: csodálatos zenei megoldásokat hallunk, egyedi a művész játéka. Humor, könnyedség, játékoság párosul elmélyült tolmácsolással; a hallgató érzi, hogy a művész a lehető legtökéletesebben tudja a darabokat, a legrövidebekről is van mondanivalója, egy-egy megtorpanással, beleyorsítással fűszerez. Nagy felfedezés mind az előadás, mind a különleges hangszer, mind a művek. **LI**

**MOZART:
KORONÁZÁSI MISE
Insula Zenekar,
Lawrence Equilbey
Erato/Warner – Magneoton
190295872533** ●●●●○

Equilbey és Insula zenekara igen népszerű lett. A historikus zenélés pro és kontra oldalát egyaránt érzékeljük. Letűnt korok kimagasló előadásaihoz képest igen durva zenélést hallunk, ugyanakkor Equilbey kétségkívül jól ért a szólamok pregnáns vezetéséhez és kiemeléséhez; mégiscsak szép vonalakkal haladó és kiemelkedő áttekinthetőségű előadásához. Az énekesek szép teljesítményt nyújtanak, bár a túlzott frazeálás és a manapság divatos nagy dinamikai ugrások amennyire izgalmasnak tűnnek, annyira rotnak is a darabok tartalmain. Furcsa: egészében véve kisebb a differenciáltság, ám a kicsit ideges hangsúlyozásban nagyobb. Egész jó lemeznek tetszik, míg fel nem idézzük Eugen Jochum azonos összeállítású lemezét, ahol a két műből bizony sokkal több kijön. A Laudate Dominum is önmagában kivételes: nem kell hozzátenni, csak meg kell mutatni. **ZB**

**BEETHOVEN MŰVEI
Les Vents Français
Warner Classics – Magneoton
0190295919566** ●●●●○

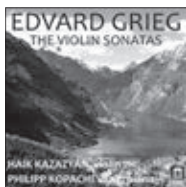
Oboa, klarinét és fagott játssza (John P. Newhill átíratában) a C-dúr triót és Fritz Stein hangszerelésében a Mozart Don Giovannijának La ci darem la mano-témájára komponált variációkat. Éric Le Sage közreműkö-

désével hallhatjuk az F-dúr szonátát (kürtre és zongorára), valamint az ifjúkori G-dúr triót (zongorára, fuvo-lára és fagottra), a coda szerepét pedig a B-dúr duó tölti be (klarinétra és fagottra). A fúvósok (Emmanuel Pahud, François Leloux, Paul Meyer, Radovan Vlatković és Gilbert Audin) kiválóságához nem fér kétség, mégis érdemes inkább részleteiben hallgatni a felvételt. Egyvégtében kevésbé érződik egy-egy interpretáció kidolgozottsága, ami részben azzal magyarázható, hogy a stúdiófelvétel egésze viszonylag szűk dinamikai skálát jár be. Könnyen elkalandozhat a figyelem, kellemes háttérzenévé degradálva a hallgatnivalót. **FK**

**BEETHOVEN:
ZONGORASZONÁTÁK
Rémi Geniet
Mirare – Karsay és Társa
MIR 321** ●●●●○

Egy harmadik hely 2011-ből a bonni, azután egy csillogó ezüst a 2013-as brüsszeli zenei versenyekről. Ezek a sikerek alapozták meg a még mindig csak 25 esztendő francia zongorista, Rémi Geniet világjárását, amelynek során idén már a Carnegie Hall és a Philharmonie de Paris közönsége is tapsolhatott neki. No és per-se szárnyra kapó lemezkarrierjét, amely egy meleg kritikai fogadtatásban részesült Bach-műsorról indult, s most egy zongoraszonáták rögzítő Beethoven-programmal folytatódik. Geniet a zeneszerző mindhárom nagy alkotói korszakát felvillantja. A leginkább érett előadást talán a korábbi darabokban nyújtja a francia művész, itt a kompozíciók játékosága maradéktalanul érvényesül. A Holdfény-, majd az igazán nagy falat, az Asz-dúr szonáta előadása ugyan költőien szép, sőt megkapó, de talán túlzottan is ábrándos. **BM**

GRIEG: HEGEDŰSZONÁTÁK
Haik Kazazyan – hegedű,
Philipp Kopachevsky – zongora
Delos – Mevex
 DE 3523 ●●●●●

Tagadhatatlan, hogy a romantikus hegedűszonáta a maga korában mindekelőtt Brahms műfaja volt – ennek ellenére több kortársa is sikerrel tört babérra ezen a területen. A legszebb francia kísérletek (Franck és Fauré) mellett Edvard Grieg három példás darabja alkalmasint méltó kihívója lehet a német mester remekeinek. A hegedű-zongora duószonáta itt is vissza-visszatérő forma az életműben: míg az F-dúr és a G-dúr ifjúkori darabok, addig a c-moll már egy kiforrott művész alkotása, mégsem látunk semmilyen stílustörést vagy minőségi ugrást a kompozíciók között. A örömeiny hegedűművész, Haik Kazazyan is ugyanolyan romantikusan, szinte naiv nekirugaszkodással játssza valamennyit. Játékában kendőzetlen szenvedély örvénylik, melyben első-sorban a darabok érzelmi hullámmását, szinte végtelennek ható dallamgazdagságát hangosítja fel. *BM*

SCHUBERT: BEFEJEZETLEN SZIMFÓNIA (rekonstrukció)
Bázeli Kamarazenekar,
Mario Venzago
Sony Classical
 88985431382 ●●●●●

A zenetörténet leghíresebb torzói szinte mind kaptak már jobb-rosszabb alternatív befejezést. S noha tudjuk: a végső szót nem mondhatja ki senki, kísérletezni nemcsak szabad, de üdvös is. Schubert h-moll szimfó-

niája – annak ellenére, hogy kéttételes formájában is komplett darabként tart fenn magabiztos helyet a kánonban – ugyancsak megélt már több kiegészítési kísérletet. Például Brian Newbouldét, melyet Marriner és Mackerras vitt sikerre a Rosemunde-kísérőzenéből kölcsönözve a zárótélt. A kalandos kedvű Mario Venzago nevéhez eddig leginkább a valaha készült legvitatottabb Bruckner-ciklust fűztük; kétes megítélését immár egy nem kevésbé vitatható Schubert-imitáció gazdagítja. Ehhez az egyébként eminens muzsikusokból álló Bázeli Kamarazenekar adja a minőségi megvalósítás alapzatát. *BM*

CHOPIN-ÁTIRATOK
CSELLÓRA ÉS ZONGORÁRA
Tomasz Strahl, Janusz Olejniczak
Dux – Karsay és Tárša
 Dux 1381 ●●●●○

Chopint nemcsak finoman cizellált dallamai és lágy vallomássága miatt illették „a zongora poétája” elnevezéssel, hanem mert művei túlnyomó többségét – néhány daltól és kamaraműtől eltekintve – szeretett hangszerére, a zongorára álmolta meg. Ezért sem meglepő, hogy már életében – több esetben szerzői jóváhagyással – elkezdődött a Chopin-darabok átírása más hangszerekre. Talán nem véletlen, hogy a sokak szerint az emberi hanghoz legközelebb álló hangszerre, a gordonkára is több, eredetileg szólózongorára komponált művet adaptáltak. Strahl és Olejniczak lemezén éppen egy tucat Chopin-alkotás – prelűdök, mazurkák, egy-egy keringő, etűd, noktürn és három dal – cselló-zongora átírata hallható. Vigyázat, már egyszeri meghallgatás után is könnyen „dúdolkákká” válnak a melódiai, melyektől még napok múlva sem szabadulhatunk. *KI*

TIGRAN MANSURIAN: REQUIEM
ECM Records – Hangvető
 ECM 2508 ●●●●●

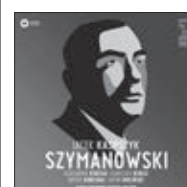
Nagyjából száz évvel az események után az örmény népirtás áldozatainak állít emléket Tigran Mansurian 2011-ben komponált Requiemje. Az előírt apparátus nem nagy: két énekes szólista mellett egy csökkentett létszámú vonószekart, valamint egy vegyes kamarakórust foglalkoztat. Szerény és méltóságteljes halotti mise ez az Ottomán Birodalom által szervezett genocídium mintegy másfél millió halottjának tiszteletére. S bár nem összefoglaló igényű munka, fontos része az életműnek. Benne a posztmodern dísztelen hangja szól, amely egyaránt merít az örmény tradicionális és a nyugati keresztény (latin) liturgiából, zenei megoldásai-ban pedig a közelmúlt zéttartó tendenciáiból. Valamiféle szikár eszköztelenség, s végül is bámulatos letisztultság jellemzi a darabot, melyhez az ECM kiadó egy perfekt előadást rendelt a példaszzerű RIAS Kamarakórus közreműködésével. *BM*

FORGOTTEN AVANT-GARDE
Ensemble Arcimbaldo,
Thilo Hirsch
Audite
 97.730 ●●●●○

A régizene elfeledett avantgárdjának tekinti Thilo Hirsch a Bogenhauser Künstlerkapelle együttesét, amelynek képzett muzsikusai a Düll család gyűjteményének hangszerein játszottak. A reneszánsz festőről elnevezett, 1991-ben alapított bázeli

együttesével ennek a 20. század első négy évtizedében működő consortnak a repertoárjából ad ízelítőt. A mára szinte elfeledett hangszerek iránt rendkívüli érdeklődést mutató muzsikust inspirálta a saját apparátus – kísérő tanulmánya kialakulásától végigköveti a Künstlerkapelle működését, ami sajátos színpoltot jelentett a müncheni kulturális életben, s megismertet kottakészletük sorsának alakulásával. Kuriózumok gyűjteménye tehát a hallgatnivaló, amelyben történeti zenék átíratái (Arcadelt, Corelli, Bach, Mozart, Chopin) csakúgy megtalálhatóak, mint népies zsánerdarabok, indulók, táncjátékok. *FK*

KAROL SZYMANOWSKI
MŰVEI
Vársói Filharmonikusok,
Jacek Kaspszyk
Warner Classics – Magneoton
 90295864507 ●●●●●

Karol Szymanowski három csodálatos vokális darabja szerepel az igényes kísérőfűzettel ellátott, kevésbé igényes papírborítású kiadványon. Szymanowski remek zeneszerző, nem mellesleg verset és prózát írt, Franciaú is. A lengyelek nemzeti szerzője méltatlanul mellőzött, pedig stílusa egyedi, formaérzéke kiváló. Rácsodálkozhatunk a három mű misztikus hangzására, harmóniáira – a mindent kifejező zene lélekemelő. Belesüppedünk a Richard Strausst megszegyenítő fantaszti-kus hangszerezés csodáiba. Az előadás nagyon szép, különösen a zenekari játék, jó a kórus, jók a szólisták, Jacek Kaspszyk remekül fogja össze az előadókat. Az ember ámulva hallgatja a lemezt, többször is. A két egyházi darab és az attacca 3. szimfónia olyan érzelmi töltetet képes kihozni, mely kevés kompozíció sajátossága. *LI*

**REPEDÉSEK 2.
1976–2016 –
VALAMI JAZZ
GYŐRÖTT**

Az első kötet Repedések címmel húsz éve jelent meg, és a győri jazz- és fesztiválett-

tel, a Mediawave-vel, annak előzményeivel foglalkozik. A jelen kötet kiegészítése az előzőnek – mind az azóta eltelt évek tényei, mind az azóta kiválgott összefüggések tekintetében. Nemcsak alapvető forrás, hanem már maga is érték, szelektál. Hartványi Jenő rengeteg segítőjével együtt szervezője ezeknek a koncerteknek, fesztiváloknak, kulturális eseményeknek, és kezdettől dokumentátora is. Tagadhatatlan büszkeség is van benne, amikor visszanez négy évtized eredményeire. Ez természetesen jogos: Győr és az onnan primitív módon kiutált Mediawave nemzetközi csomóponttá és nagyértékű branddé vált. Hartványi szavainak hitelét mindezen túl az adja, hogy mindig közösségépítésben gondolkodott, tud kritikus és szerény is lenni saját eredményeivel kapcsolatban. ZK

Mediawave Alapítvány
Győr, 2016.

**POZSÁR MÁTÉ:
JAZZELMÉLET**

Az alig harmincéves zongorista-zeneszerző, a Grecsó Real Time Kollektiva és a Mezei Szilárd Septet tagjaként is megismert Pozsár

Máté nagyon fontos (tan)könyvet tett le az asztalra. A „Szabados-unokák” közé tartozó Pozsár egy Hamvas Béla-idézetrel vezeti be kötetét: „A zene minden egyéb szellemi tevékenység között előnyben van, mert bizonyító eljárásra nincsen szüksége. A zene logosztalan. A zene evidenciákkal dolgozik. Előnye és hátránya, mert ezzel kizárja magát abból az értelmi tevékenységből, amelynek alaptermészete, hogy bizonyít.” Fontos és nehéz szakönyv; elsősorban olyan gyakorló zenészek számára, akik tényleg szeretnének elmélyülni a jazz összhangzattani és improvizációs rendszereiben. De kifinomult ízlésű jazzrajongóknak is ajánlom, mert a sok-sok gyakorlati példa közelebb hozza ezt a csodálatosan gazdag műfajt. ReA

Binder Music Manufactory
Törökbálint, 2016.

**TÓTH VIKTOR TERCETT FEAT.
GARETH WILLIAMS: BUT INSIDE**

★★★★★

Szerénytelenül magamat idézve: Tóth Viktor önmagát folyamatosan megújító, állandóan új utakat kereső, meglepetésekkel teli, kockázatvállaló és mégis hagyománytisztelő zenész. Művészetének egyik vonulata a teljesen kortárs szellemen játszott hard bop, amit ezen az albumán is hallhatunk. Helyenként kicsendül zenéjéből Parker, Coltrane vagy Ornette Coleman hatása, de ezeket ösztönös zenei intelligenciával formálja logikus egységgé, és végki-fejletében ez az egység száz százalékgig Tóth Viktor. Saját szerzeményei tele vannak humorral és meglepetéssel, esetenként valami vágyakozó szenvedéllyel és ezen az albumon minden szám a sajátja. Viktor hatalmas formában játszik vele csodálatosan összeforrott tettestársaival, a bőgős Orbán Györggyel és a dobos Hodek Dáviddal. A lemezen a tercett kiegészül Nagy-Britannia egyik legkreatívabb, legdinamikusabb és legizgalmasabb zongoristájával, a velszi Gareth Williamsszal, aki Londonban is játszott már a magyar szaxofonosok krémjével: Bolla Gáborral, Ávéd Jánossal, Molnár Sándorral és magával Tóth Viktorral, de eddigi partnerei közt tudhat olyan neveket is, mint Art Farmer, George Coleman, James Moody, Dave Liebman vagy Martin Taylor. Ez a lemez mindkettőjük régóta dédelgetett projektje. Magától értetődően az albumon is nagyon egymásra találnak. Az érdekes az, hogy zenei habitusukban nem teljesen egy töről fakadnak, de tökéletesen kiegészítik egymást. Viktor időnként szenvedélyes, időnként ironikus szikárságát (ami korántsem szárazság), tökéletesen ellenpontoszza Gareth romantikus, mondhatni fizikális zongorajátéka. Az album a magával ragadó hangulatok széles spektrumát tartalmazza a vérbő és ellenállhatatlanul sodró nyitó számtól a Hallgató elégikus szépségéig. Pallai Péter

Fonó
FA 396-2

**VIJAY IYER SEXTET:
FAR FROM OVER**

★★★★★

Amióta jó évtizede Vijay Iyer, akkor Rudresh Mahanthappával duóban a Mediawave-en hazai debütáló koncertjét adta, felért a csúcsra. A Jarrett-Mehldau vonal folytatójaként méltatják, friss elismeréseinek felsorolása szétfeszítené ennek a cikknek a kereteit. Hosszú távú szerződése a legtekintélyesebb európai lemeztársasággal további lehetőséget ad alkotókedvének kiteljesedésére. Míg egyes formációi közelebb állnak a klasszikus zene kortárs vonulatához, ez a lemez elejétől végig swingel, úgy, ahogy azt a nagykönyvbe Ellingtonék standardje rögzítette. A három fúvóssal felálló Iyer-sextett valami elképesztő frissességgel és mélységgel prezentálja mondanivalóját. Minden alkotóművész filozófus is, de a zongorista-zeneszerző ennek minősített esetét képviseli. Esztétikája Indiához, valamint az ógörög műveltséghez köthető, hiszen azt mondja: változtasd meg az életed! A lemez címe arra utal, hogy az egyenlőség, igazság és emberi jogok kiteljesítésétől még messzire vagyunk. A címadó szám egy elképesztő végleteket összefogó, kegyetlenül feszes ritmusú post-bop ihletettségű téma (Poles) után következik, szinte kézközbe hozza a történelmi idő dimenzióját. Iyer elektromos billentyűkön behívja a funk és a Chicago Art Ensemble hőskorát, zenei és gondolati hivatkozásai (Anthony Braxton, Wadada Leo Smith, Amiri Baraka) minden leütött hangjával új megvilágításba kerülnek. Együtteséből már a dobos, Tyshawn Sorey is saját jogán nagy sztár, de a lemez a mindig izgalmas Iyer CD-k közül a fúvósoknak (Graham Haynes, Steve Lehman, Mark Shim) köszönhetően lett kiemelkedő. A tíz szám változatossága, a sextett fiatal mestereinek teljesítménye, a blues gyökerek és az avantgárd erények összeházasításának sikere alapján az év egyik legjobb lemeze. Zípernóvszky Kornél

ECM Records – Hangvető
2581 5767386

**DIANA KRALL:
TURN UP THE QUIET**

Aki ismeri Ivan Lins Love Dance-ét, rögtön tudja, hogy az új Krall-lemez címe innen vett idézet. Ám várakozásainkkal ellentétben a számat nem találjuk a CD tizenegy felvétele között. Másról, önidezésről van szó. Krall ugyanis már 1996-ban lemezre vette Lins melódiáját, mégpedig egy Turn Up The Quiet című albumon – vendégművészként. Geoff Keezer pianista lemezéről van szó, melyen Krall három számban énekel, s élete egyik legjobb teljesítményét nyújtja. A régi-új címet érdemes úgy felfogni, mint a mostani Krall-CD hangulatának tömör összefoglalását. Az énekesnő lágyabb és melengesebb szeretne lenni, mint valaha, és standard-feldolgozásait három kategória – szerelem, hold, álom – köré szervezte. Az intim visszafogottság, melynek jegyében a lemez 95 százaléka fogant, csupán a záró I'll See You in My Dreams-ben változik egy kicsit tempósabbá, részben Stuart Duncan hegedűszólójának köszönhetően. Szó se róla, Krall és csapatai nemcsak egy upbeates szerzeményben tudnak swingelni. A legtöbb számban az Anthony Wilson (gitár), John Clayton (bőgő) és Jeff Hamilton (dob) trió kísér, például a Sway című mexikói eredetű rumbában, melyet korábban Michael Bublé is énekelt. Ez a repertoár egyik legügyesebb kézzel kiválasztott darabja. Zeneileg kifogástalanok a Christian McBride-ot (bőgő) és Russell Malone-t (gitár) felvonultató felvételek is. Egy percig sem kétséges, hogy Krall sok munkát ölt új standard-lemezébe. 2009 óta nem készített hasonlót. Az arrangement-ok megformázása és tálalása hibátlan. A standard albumokon létfontosságú oszcillálás is megvan az ismerősség és az újdonság érzése között. A Tommy LiPuma-Diana Krall produkcióból azonban hiányzik a csodafegyver, amely egy CD-t felejtethetlenné tesz.

Máté J. György

Verve – Universal
5735217

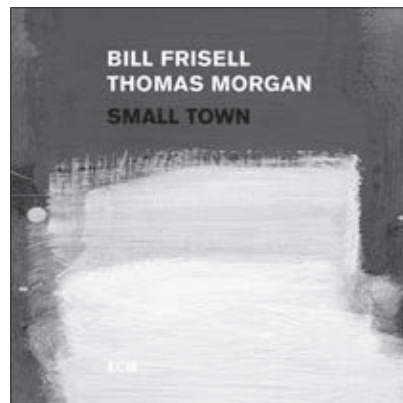
**CHICK COREA:
THE MUSICIAN**

Zenés születésnapi megemlékezést már régebbi jazzmuzsikuskok is tartottak: Duke Ellington például egy manchesteri koncerttel ünnepelte 70. születésnapját, ami lemezen is megjelent. Chick Corea pedig 2001-ben, hatvanévesen, három hétig koncertezett a New York-i Blue Note klubban kilenc különböző felállásban. Az eseményt előbb egy dupla CD, majd egy 10 DVD-s gyűjtemény örökölte meg. Tíz évvel később már egy hónapon át tartottak a Corea-fellépések ugyanott, ezúttal teret adva az elektromos formációknak is. Most pedig, a 75. születésnap kapcsán hat héten át látta vendégül a zongoristát a nevezetes klub. Az ott elhangzott előadásokból válogat a tripla The Musician. A muzsikusi iránti mély tisztelet, a három CD-n nyújtott meglepetően egyenletes magas színvonalú játék, és nem utolsósorban a lemezeken felvonultatott remek zenészek tömege mind arra ösztökéli a kritikusokat, hogy csupa felsőfokban beszéljen a fenséges kiadványról. Mégis jobb, ha az ítéset megőrzi józanágát. Hideg fejrel szintén csodálattal adózik Corea régi-új vállalkozásainak (Return to Forever, Elektric Band, McFerrin-, Hancock- és Burton-duó), melyek ma is megkapóak. Akárcsak a zongorista újabb lemezei: a spanyol zene iránti vonzalmát kifejező Flamenco Heart vagy a From Miles, mely kvintett Miles Davis művészi örökségét ápolja. Bámulatos sokszínűség. Ám mindenből csak annyit kapunk, hogy mire igazán belemelednének a hangulatba, már vége is, és valami más következik. Különösen fájó ez a Gary Peacockkal és Brian Blade-del alkotott trió esetében, mely hiába a lemez egyik legjobb formációja, csupán egyetlen számmal szerepel. Kívánjuk: tíz év múlva ugyanilyen nagyszerű zenészekkel vegye körül magát a Mester, és maga is őrizze meg kirobbanó formáját!

Máté J. György

Stretch/Concord – Universal
7202649

**BILL FRISELL – THOMAS MORGAN:
SMALL TOWN**

A nagy stílusakrobata egész pályafutása a zenei beskatulyázás ellen irányult. Néhány projektjét itthon is hallhattuk, másokat lemezeiről ismerhetünk meg. Nála lehet a zenei alapanyag jazz, blues, country, folk, rock, filmzene vagy akár avantgárd, mindenből könnyen csinál remekműveket. A formáció is lehet trió vagy további hangszerrel bővített felállítás, amibe a fúvósok mellett akár vonósok, sőt a steel gitár is beleférek. Ezúttal a legpuritánabb felállásban, duóban kápráztatja el a legendás Village Vanguard hallgatóságát. Ideális partnert talált egy – tőle harminc évvel fiatalabb – amerikai bőgős személyében, akinek neve méltán került fel az album címlapjára. Kettejük játékról csak felsőfokú jelzőkkel beszélhetünk, egymást inspirálva szólaltatják meg a kompozíciókat. Nem lehet betelni kreativitásukkal, improvizációik szépségeivel ezen az – a kiadó gyakorlatában szokatlan – élő felvételen. Varázslatos zenedialógus, amely annyira természetes, mint az intim emberi párbeszéd. A kölcsönös tisztelet és megértésen alapuló érzékeny, bensőséges kamarazene. A Bill Frisellre oly jellemző, jó értelemben vett eklektikus attitűd a repertoár megválasztásában is megnyilvánul. Három saját szerzemény (köztük a címadó és egy Morgannal közös darab) mellett a jól ismert James Bond mozi, a Goldfinger főcímenéje és Lee Konitznak a What Is This Thing Called Love harmóniamenetére írott Subconscious Lee című kompozíciója éppúgy „terítékre” kerül, mint Paul Motian jazz standardje vagy Fats Domino patinás R&B slágere. Egy azonban biztos: a hatalmas életművel bíró, immáron hatvanhat éves művész egyik legjobb albumát rögzítették tavaly márciusban a nagy múltú New York-i jazzklubban.

Márton Áttila

ECM Records – Hangvető
ECM 2525

THE PASSION OF CHARLIE PARKER

A producer Larry King áll e roppant ambiciózus vállalkozás mögött. David Baerwaldal íratott szövegeket Charlie Parker tizenkét számára, amelyek együttesen impresszionista képet alkotnak a jazz-óriás életútjáról. Az esetek nagyrésztében nem vokalizálásról van szó, vagyis a szövegek főként a témákat fedik, nem az eredetileg rögtönzött részeket. Az énekhang mellett hangszerszólókat is hallunk, noha a zenészek megválasztása meglehetősen sajátos volt. A zenekar magvát David Bowie „Blackstar” albumának zenészei: a tenorszaxofonos Donny McCaslin és a gitáros Ben Monder alkotják; olyan jazz-kiválóságokkal, mint a billentyűs Craig Taborn, a bőgős Larry Grenadier és Scott Colley, valamint Eric Harland a dobon. Korunk két legismertebb férfi jazzéneke, Gregory Porter és Kurt Elling hozzájárulása a legérdekesebb, amennyiben minimalista felfogásban, de Parker szellemében idézik meg a mestert. A rolatlan bebop leginkább a brazil Luciana Souza „Bloomido” és a francia Camille Bertault „Au privave” átdolgozásából csendül ki, ahol scattelnak is. Barbara Hanigan a kézenfekvő megoldást választotta és a bebop vokalizálás dívája, Annie Ross stílusában énekel. Madeleine Peyroux változata az Ornithology-ra bájos, szívhez szóló, de nagyon távol esik Parker szenvedélyességétől, amire az album címe utal. A sokat szóló szaxofonos, Donny McCaslin viszont egyetlen felvételen sem idézi szellemében, stílusában vagy akár érzelmi töltetében a mestert. A színész Jeffrey Wright rapnek nem nevezhető ritmikus-narrációja viszont nagyon a helyén van. Az album egyébként érdekes, sokoldalú, nagyon is hallgatható, csak éppenséggel a címe megtévesztő. Parker szenvedélye inkább a szövegekből csendül ki, semmint az előadásmódból. *Pallai Péter*

Impulse – Universal
5742176

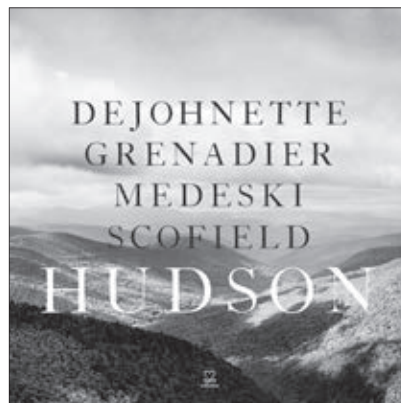

ROSCOE MITCHELL: BELLS FOR THE SOUTH SIDE

Mi az érték a mai világban? A pénz? Az érvényesülés? A becsület? A chicagói avantgárd (jazz) kiemelkedő képviselője vélhetően csak az utóbbit mondhatja magáénak, jóllehet aligha van kísérletező muzsikos, akinek életművét ilyen széles körűen dokumentálnák lemezekben. És itt az újabb opus, két CD-n, az ECM kiadó gondozásában. Élő felvétel: az AACM, azaz az Association for the Advancement of Creative Musicians alapításának ötvenedik évfordulója alkalmából, a Chicagói Modern Múzeumban, 2015-ben rendezett koncertsorozat anyaga. A South Side a szeles város feketék lakta, híres-hírdet negyede: érte szólnak a hangok, Roscoe Mitchell (szaxofonok, fuvola) az AACM társalapítója volt, működését azóta is az akkor lefektetett esztétikai (szabad zenei) alapelvek határozzák meg. Négy triójának játékát rögzítik a felvételek: régi és új játszótársak – Hugh Ragin (trombita), Jaribu Shahid (bőgő), Tani Tabbal (dob), Craig Taborn (billentyűsök), Kikanju Baku és Tyshawn Sorey (ütő- és egyéb hangszerek) –, a záródarabban mind a kilencen szerepelnek a sorozatban. Mitchellt mindig a hangok egymáshoz és a csendhez fűződő viszonya foglalkoztatta, amibe a fúvós és ütős hangszereken kívül immár az elektronikus hanghullámok is beletartoznak. Tizenegy rövidebb-hosszabb, adott alapról induló, máskor teljesen szabad improvizációból építkező, a kortárs improvizatív zenéhez sorolható darab követi egymást, amelyekben a csendnek majdnem akkora szerepe van, mint a hangoknak. Formális szabályokat elvetve, gyakran atonális, ismerős nyelvezet – mondhatnánk, ha a szabad játékmód fő jellemzője nem a rögtönzés volna. A 75 éves mester drámai hatású zenéje a létezés szorongató mélységeit nyitja meg a hallgató előtt. *Turi Gábor*

ECM Records – Hangvető
ECM ECM 2494/95

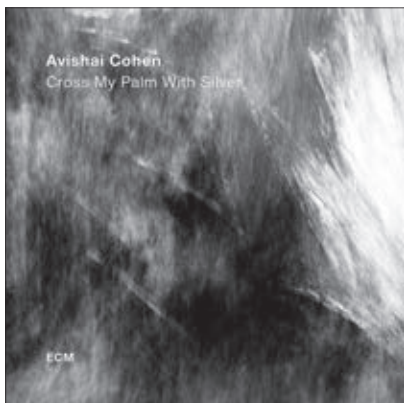

DEJOHNETTE, GRENADIER, MEDESKI, SCOFIELD: HUDSON

A lemezen szereplő all-star formáció – John Scofield gitáros, John Medeski billentyűs és Larry Grenadier bőgős – felvállaltan ad hoc, amely Jack DeJohnette dobos 75. születésnapjának apropóján készített felvételeket, majd indult turnéra. Mindannyian erősen kötődnek a Hudson-folyó völgyéhez, szülőföldjük vagy jelenlegi otthonuk ez a vidék. Az album címe azonban nemcsak ezért lett Hudson, hanem Woodstock közelsége miatt is. Az 1970-es évek ikonjai – Bob Dylan, Joni Mitchell és Jimi Hendrix – repertoárjából válogatták az elhangzó dalok jó részét. A többi darabot a kvartett tagjai jegyzik, akik szervesen illeszkednek a feldolgozásokhoz. Mégsem tekinteném ezt a zenét jazz-rocknak. Sőt a névsor láttán talán meglepően alacsony értékelési pontszámot is az indokolja, hogy mennyire nem progresszív ez az album az olyan előzményekhez képest, mint mondjuk Miles Davis Bitches Brew-ja. Nem véletlenül említettem Davist, hiszen a lemezen szereplő zenészek nemcsak egymással játszottak már számos alkalommal, de DeJohnette és Scofield Davis zenekarából indultak a világhír felé. Ők ketten 1996-ban tagjai voltak Herbie Hancock együttesének is, ami az első volt, ahol a funk- és a rock-slágerből új jazz-standardek születtek. Az a frissesség és izgalom, ami ezeket a formációkat jellemezte, hiányzik a mostani albumról. Számomra a legkedvesebb pillanatok Medeskinek köszönhetőek, aki nem csupán érdekes effektekkel járul hozzá az egyébként tökéletes összhangzáshoz, de a tőle sajátos ritkán hallható akusztikus zongorázása is magával ragadó. A kis dobbal és furulyákkal kísért zárószám egy indián ének, mely hangzásában és mélységében is eltér a CD többi darabjától. Johnette hosszú évek óta kutatja az észak-amerikai indián zenei hagyományt. *Párniczky András*

Motéma Music
MTM 0228

**AVISHAI COHEN:
CROSS MY PALM WITH SILVER**

Jellegzetes ECM-lemez: összetett témák, gazdag textúrák, lassú építkezés, elégikus hangvétel, levegős hangzás, artisztikus előadásmód, kiváló hangszeres teljesítmények. Az izraeli születésű, New York-ba költözött Avishai Cohen trombitás – nem tévesztendő bőgős névrokonával – 2016-ban Into the Silence című lemezével debütált a német kiadónál. Azt trombita-szaxofon-zongora-bőgődob felállású kvintettel, újabb albumát kvartetttel készítette: a zongora mögött most is Yonathan Avishai ül, a dobokat is Nasheet Waits kezeli, míg bőgőn új tagként Barak Mori játszik. Olyan muzsikuskok, akik nemcsak értik, hanem érzik is egymást, ami az ilyen, kölcsönhatásokra épülő, intim zene létrehozásának elemi feltétele. Öt darab, mindegyik a zenekarvezető szerzeménye, feltűnően rövid, 38 percnyi játékidőben. Megkomponált, mégis a spontaneitás, a rögtönzött játék hatását keltő, lírai, alapvetően tonális anyag, amelyben a témák felvezetéséhez, kibontásához képest a ritmus visszafogott szerepet játszik. Mármint hagyományos, egyenletes lüktetést szolgáltató funkciójában. Mint a modern jazzben gyakran, a bőgő és a dob szerepe reflektív; feladatuk elsődlegesen a trombita és a zongora játékának értelmezése, alátámasztása, kiegészítése, amiben különösen Waits jeleskedik. A négy hangszer olykor külön szólal meg, gyakoriak a kiállások, a szóló, duó, trió társítások, mint a Shoot Me in the Leg című számban, amelyik a trombita és a bőgő kettősével, majd utóbbi magányos hangjaival zárul. A modern felfogású Cohen ezúttal visszafogta kísérletező, avantgárd hajlamait, de trombitájára nem tett tompítót: hangja nyíltan, tisztán, vibrato nélkül szól, játéka kerüli a kilengéseket. Intellektus vagy érzelm? Is-is. *Turi Gábor*

ECM Records – Hangvető
ECM 572 9057

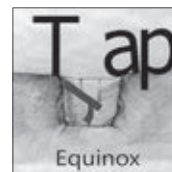

**NILS LANDGREN FUNK UNIT:
UNBREAKABLE**

A hiperaktív svéd harsonás sokoldalúságára jellemző, hogy még a berlini jazzfesztivál művészeti vezetőjeként is nevet szerzett, és nagy figyelmet keltettek az afrikai nyomor enyhítéséért tett erőfeszítései is. Fiatalon játszott rockot, soult, de még népzenei ihletésű duólemezeket is készített Esbjörn Svenssonnal. Számtalan albumon szerepelt: egyrészt vendégként, másrészt pedig 1983-tól a saját neve alatt megjelent lemezein. Igazi jazz-kaméleon, hiszen a „komoly” jazzprojektek mellett a másfél évtized óta működő funky együttesével kifejezetten szórakoztató jellegű zenét szolgáltat, amely félúton van James Brown és a hard bop között. Nagy sikerrel szerepelt nálunk is vörös Yamaha hangszerével: először Budapesten George Samplel és a Crusadersszel, majd a Veszprémfestén a Funk Unittal. Ezúttal is blues-alapú, temperamentumos, profi darabokkal bűvöli a hallgatót, amelyek többsége – két kivétellel – az ő és zenésztársainak szerzeménye. A borítón olvasható pár soros írásból megtudhatjuk, hogy a cím éppen az NLFU „megtörhetetlenségére” utal. Fergetes tempók, hibátlan funky groove-ok, óriási rutin, szlalomozás a stílusárnyalatok és hangulatok között. Jellemző, hogy a szextett fele Landgrennel az élen vokálozik is. Jellegzetes rekedtes hangszíne is karakterisztikus, viszont a hangszerét többet használhatta volna! További attrakciók: a számok felében a funky veteránja, Ray Parker Jr. gitározik (és a címadó dalban énekel is), valamint két amerikai trombitás: Randy Brecker és Tim Hagans is közreműködik egy-egy számban. Tökéletesen megtervezett és kivitelezett produkció, amelyben többé-kevésbé minden kiszámítható. Ez az, ami minden mesterségbeli tudás dacára kissé ellentmond az ortodox jazz által támasztott igényeknek. *Márton Áttila*

ACT – Hangvető
ACT 9039-2

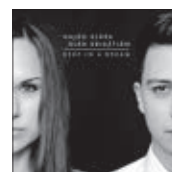

**EQUINOX:
TRAP**

Márkus Tibor sokoldalú személyiség: zongoraművész, Erkel-díjas zeneszerző, oktató, elméleti munkák szerzője. Az Equinox új CD-jének tizenegy száma egy kivétellel az ő szerzeménye. Öt dalhoz Kanizsa Georgina írt szövegeket, amelyek Kovács Linda és Eszes Viktória énekével hangzanak fel. A zenészek régi, bevált társak: Zana Zoltán (szaxofon), Csehuj Barna Tibor (bőgő), Jeszszky György (dob). Néhány felvételen Borbély Mihály és Jász András (szaxofon), Kézdy Luca (hegedű), Gyulai Csaba (udu) is közreműködik. Márkus felfogásának középpontjában a zene megbonthatatlan egységébe vetett hite áll, ami felülírja a műfaji tagozódásokat. A jazzhagyományokhoz kapcsolódó, modern hangvételű, eredeti kompozíciós és hangzásbeli megoldásokkal élő, eklektikus anyag koncepciózus gondolkodásról tanúskodik, ami igényes kivitelezésben öltött formát. *TG*

Binder Music Manufactory
BMM 5573

**HAJDU KLÁRA –
OLÁH KRISZTIÁN:
DEEP IN A DREAM**

Már a Balázs Elemér Groupban eltöltött majd' egy évtized is meggyőzött minket Hajdu Klára tehetségéről, énekesi erényeiről, zeneszerzői és szövegírói képességéről. Aztán elindult szólókarrierje, született két figyelemre méltó saját albuma: a Come with Me és a Plays Standards. Utóbbi Klára új felállású kvartettjével készült, amelyben már az egyedi stílus képviselő zongorista, Oláh Krisztián játszott. Most pedig Klára és Krisztián duólemézét élvezhetjük: nyolc gyöngyszem kettőjüktől és néhány olyan hírességtől, mint Stevie Wonder, vagy Ambrose Akinmusire. Minden együtt van: a játék intimitása, a maximális egymásra figyelés, a kölcsönös inspirációk. Klára olykor népdalénekesi orgánumát is felvillantja, Krisztián pedig klasszikus zenei alapjaira utaló improvizációival jeleskedik. Az album kiállítása szép fotókkal és a dalok szövegeivel példaértékű. *Márton Áttila*

Szerzői kiadás
HK002

**RALPH TOWNER:
MY FOOLISH
HEART**

Idén megjelent szólólemezen Ralph Towner úgy gitározik, mint mindig. Csakhogy birtokában van a nagy titoknak, és az egész lemez olyan friss, mint ha most is 1973-at írnánk. Évtizedekkel fiatalabbak volnánk és a world jazz úttörői éppen kozmikus új távlatokat nyitnának. Towner akkor adott ki Manfred Eicheréknél először szólóalbumot, most is klasszikus és 12 húros hangszeren játszik. Azóta sok mindenki vált érdektelenné ebben a felfogásban, de itt a saját hang, a technika és fantázia ugyanolyan szenzációs, mint volt. Eszembe jut, de nem hiányzik, hogy az Oregon-beli társak dalmot, basszust, ritmust hozhatnának – mindezeket a gitáros biztosan kézben tartja. A korong éppen az egyetlen standardról kapta a címét, de ezt indokolja emlékezetes hangulata. A saját számok mellett akad itt még két Oregon-szám, és egy emlékezés Paul Bley zenéjére. ZK

ECM Records – Hangvető
ECM 2516

**DOMINIC MILLER:
SILENT LIGHT**

A müncheni label mágnesként vonzza a legjobb gitárosokat John Abercrombie-től Bill Frisellig, Wolfgang Muthspieltől Dominic Millerig. Öröm látni ebben az illusztris névsorban Snétberger Ferenc és Boros Zsófia nevét is. Millernek ez a debütálása a nagynevű kiadónál. Az 57 éves amerikai gitáros munkássága olyan világhírességekhez köthető, mint Sting vagy Paul Simon – nem véletlen, hogy ők ketten írtak ajánló sorokat a lemezhez. Maga a művész négy oldalon szól a hallgatóhoz a lemez születéséről, az elhangzó zenéről. Miller pályájáról elmondható, hogy több mint hatvan lemezen játszott, és saját nevén ez a tizenkettedik albuma – ezúttal csupa saját szerzeménnyel. Elvileg duó emezről beszélünk, de Miles Bould inkább csak színezi a szólóprodukciót. Olyannyira, hogy mindössze a számok felében játszik: négyben ütőhangszereken, egy tételben pedig dobos. MA

ECM Records – Hangvető
ECM 2518

**PULCINELLA:
¾ D'ONCE**

A BMC Records újabb pompás kiadványa jóval hosszabb ismertetést is megérdemelve. A francia kvartett a 17. századi commedia dell' arte egyik híres-hírhedt figurájáról kapta a nevét, aki a nápolyi bábelőadásokban „a nép hangját” képviselte. A CD címe pedig Duncan McDougall haldoklókkal folytatott kísérleteire utal. 1907-ben McDougall kijelentette, hogy az emberi lélek ¾ unciát, azaz mintegy 21 grammot nyom: az amerikai orvos „páciensei” ennyit veszítettek tömegükből halálukkor. A szaxofon-tangóharmonika kettős (Ferdinand Doumerc, Florian Demonsant) meghatározta, igen változatos repertoárban megtalálható az 5/8-os balkáni ostinato és a változó ritmikájú, kissé nosztalgikus valcer (Devant ta porte). Mással a spontán improvizáció kerül előtérbe, vagy éppen egy repetitív 5/4-es tempó a stílusosan Mélatonine-nak elnevezett számban. MJGy

BMC Records – MG Records
BMC CD 248

Folyamatosan frissül a Gramofon internetes oldala:

www.gramofon.hu

GAZDAG TARTALOM, ÁTTEKINTHETŐ ROVATSRUKTÚRA

- Minden, amit a Gramofon folyóiratról, a Gramofon Könyvekről, a Gramofon-díjkiosztóról és az ICMA díjkiosztóról tudni érdemes
- Hanglemezkritikák és koncertbeszámolók
- A folyóirat tartalmától eltérő, értékes zenei írások
- Cikkarchívum 2011–2016
- Letölthető korábbi lapszámok (PDF)
- A folyóirat terjesztési pontjainak listája

Gramofon – 1996 óta a klasszikus zene és a jazz szolgálatában

Sorozatunkat 2017-ben is folytatjuk.

A Gramofon Könyvek 2001 és 2016 között megjelent kiadványairól bővebb információ, megrendelés: www.gramofon.hu

Gramofon – 1996 óta a klasszikus zene és a jazz szolgálatában

Társművészeti vetítések az Urániában

URÁNIA

NEMZETI FILMSZÍNHÁZ

A 2017/2018-as évad opera előadásai

METROPOLITAN OPERA

Bellini: **NORMA** | Mozart: **A VARÁZSFUVOLA** | Adès: **AZ ÖLDÖKLŐ ANGYAL** | Puccini: **TOSCA** | Donizetti: **SZERELMI BÁJITAL**
Puccini: **BOHÉMÉLET** | Rossini: **SZEMIRAMISZ** | Mozart: **COSÌ FAN TUTTE** | Verdi: **LUISA MILLER** | Massenet: **HAMUPIPŐKE**

A 2017/2018-as évad balett repertoárja

BOLSOJ BALETT

Adam: **A KALÓZ**
Sosztakovics: **MAKRANCOS KATA**
Csajkovszkij: **A DIÓTÖRŐ**
Prokofjev: **RÓMEÓ ÉS JÚLIA**
Chopin: **A KAMÉLIÁS HÖLGY**
Adam: **GISELLE**
Aszafjev: **PÁRIZS LÁNGJAI**
Delibes: **COPPÉLIA**

Színházi előadások

NATIONAL THEATRE LIVE

Shaffer: **AMADEUS**
Pinter: **SENKIFÖLDJE**
Stoppard: **ROSENCRANTZ ÉS GUILDENSTERN HALOTT**
Visconti: **MEGSZÁLLOTTSÁG**
Barrie: **PÁN PÉTER**
Shakespeare: **VÍZKERESZT, VAGY AMIT AKARTOK**
Ibsen: **HEDDA GABLER**
Albee: **NEM FÉLÜNK A FARKASTÓL**
Kusher: **ANGYALOK AMERIKÁBAN 1. rész**
Kusher: **ANGYALOK AMERIKÁBAN 2. rész**

STAGE RUSSIA

Csehov: **A SIRÁLY**
Csehov: **VÁNYA BÁCSI**
Csehov: **CSERESZNYÉSKERT**

Sztárkiállítások

EXHIBITION ON SCREEN

ÉN, CLAUDE MONET
MICHELANGELO – SZERELEM ÉS HALÁL
CANALETTO ÉS VELENCE MŰVÉSZETE
FESTŐI KERTEK – AMERIKAI IMPRESSZIONIZMUS
DAVID HOCKNEY A LONDONI KIRÁLYI MŰVÉSZETI AKADEMIÁN
CÉZANNE – EGY ÉLET PORTRÉI

BRITISH MUSEUM

HOKUSZAI – A NAGY HULLÁMON TÚL
VIKINGEK – ÉLET ÉS LEGENDA

Chukvadze Iván és Ruth Wilson a Hedda Gabler c. előadásban. Fotó: Jan Versweyeld

Jegyárak: Metropolitan Opera 4100/3800 Ft, Bolsoj Balett, Színházi előadások, Exhibition On Screen és British Museum vetítéseire 3600/3200 Ft.
A kedvezményekről érdeklődjön jegypénztárunkban, vagy tájékozódjon a honlapunkon.

WWW.URANIA-NF.HU

Uránia Nemzeti Filmszínház

facebook.com/UraniaBudapest

1088 Budapest, Rákóczi út 21.

Kertesi Ingrid Bel Canto estje

In Memoriam Luciano Pavarotti

2017.09.20. 19:30

ZENEAKADÉMIA

Ingatlanbank Holding Zrt.

SZU FITA

EUROPA CONGRESS CENTER
BUDAPEST

Jegyek kaphatók a jegy.hu oldalon, a helyszínen, valamint az ismert jegyirodáknban.